

ΑΚΤΙΝΕΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ-ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ-ΓΡΑΜΜΑΤΑ-ΤΕΧΝΗ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΜΙΘΡΙΔΑΤΙΣΜΟΣ (Δημ. Βαλληνδρά)..... 65
- ΣΕΛΙΔΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΣΤΗΝ
ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ 1821 (Βασ. Χ. Χαράλαμποπούλου)..... 73
- ΤΑ ΙΔΑΝΙΚΑ ΤΩΝ ΑΓΩΝΙΣΤΩΝ ΤΟΥ ΕΙΚΟΣΙΕΝΑ ΚΑΙ Η
ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΕΛΛΑΔΑ (Δημ. Γ. Κουτρούμπα) 76
- ΤΟ ΓΝΩΣΙΟΛΟΓΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ (Γεωργ. Κ. Μαυριζάκη)..... 79
- Η ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΘΡΑΚΗ (Νικ. Σοϊλεντάκη)..... 84
- ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ..... 93
- ΣΧΟΛΙΑ (Τομέως Τύπου τής Χ.Ε.Ε.)..... 94

ΕΤΟΣ 58ov

ΜΑΡΤΙΟΣ 1995

ΑΡΙΘ. 559

ΔΡΧ. 150

Πρὸς τοὺς κ. κ. συνδρομητὰς τῶν «Ἀκτίνων»

Μὲ τὴν ἔναρξη τῆς νέας χρονιᾶς, ὑπενθυμίζομε στοὺς φίλους, συνεργάτας - συνδρομητὰς μας, τὴν ἀνάγκη νὰ ἀνανεώσουν ἐγκαίρως τὴ συνδρομὴ τους γιὰ τὸ 1995, μὲ τὴ βεβαιότητα ὅτι συμβάλλουν, ὡς συνεργάται, στὸ πνευματικὸ ἔργο τῶν «Ἀκτίνων» καὶ συντελοῦν στὴν ἀπρόσκοπτη καὶ τακτικὴ κυκλοφορία τοῦ Περιοδικοῦ σὲ τόσο ἀπαιτητικοὺς καιροὺς.

**Ἡ ἐτήσια συνδρομὴ διὰ τὸ 1995
παραμένει ἡ ἴδια, δρχ. 1500.**

*

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ 1995

Ἐσωτερικοῦ: Δρχ. 1500.

Ἐξωτερικοῦ γενικῶς: \$ 18. Διὰ τὴν Κύπρον: £ 5,50.

Ἡ συνδρομὴ καταβάλλεται εἰς τὰ γραφεῖα μας, Ἀθηνῶν (Καρύτση 14), Θεσσαλονίκης (Ἀγ. Σοφίας 41). Ἡμπορεῖ ἐπίσης νὰ ἀποστέλλεται διὰ ταχυδρομικῆς ἐπιταγῆς ἢ δι' ἀποστολῆς ἴσης ἀξίας γραμματοσήμων.

Εἰδικῶς οἱ συνδρομηταὶ μας τῆς ἐπαρχίας ἡμποροῦν νὰ καταθέτουν τὴ συνδρομὴ τους, ἔναντι κανονικῆς ἀποδείξεως πληρωμῆς, στοὺς ἐθελοντὰς ἀντιπροσώπους ἢ συνεργάτας μας στὶς πόλεις ὅπου ὑπάρχουν.

ΑΚΤΙΝΕΣ

ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΗΣ «ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ»

Έτος 58ον

ΜΑΡΤΙΟΣ 1995

Άριθ. 559

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΜΙΘΡΙΔΑΤΙΣΜΟΣ

1. Ο Μιθριδάτης ο ΣΤ', ο άποκαλούμενος Μέγας ή Εύπάτωρ, είναι γνωστός στην Ιστορία όχι μόνο ως ένας πανίσχυρος μονάρχης στον Πόντο και σ' όλοκληρη την Μ. Ασία, ισάξιος των συγχρόνων του Ρωμαίων ήγεμόνων, με τους όποιους δρισκόταν σέ συνεχείς συγκρούσεις και άνταγωνισμό για την κυριαρχία επί των λαών της Ανατολής από τις άρχές μέχρι τά μέσα περίπου του 1ου π.Χ. αιώνα, αλλά και ως τó πρόσωπο εκείνο που τó όνομά του συνδέθηκε με τó έγγειρημα να καταστήση τόν όργανισμό του άπρόσβλητο άπό τις τοξικές ούσιες, λόγω του έθισμού του σ' αυτές με τις συνεχείς λήψεις μικρών ποσοτήτων δηλητηρίων, για να άποφύγη τόν κίνδυνο δηλητηρίασεώς του άπό κάποιον έχθρό του.

Αυτού του είδους ό έθισμός στις τοξικές ούσιες είναι γνωστός ως «μιθριδατισμός». Τό κύριο άποτέλεμά του είναι ή άδρανοποίηση του όργανισμού και ή άδυναμία άντιδράσεώς του. Μεταγενέστερη άποτοξινωτική θεραπεία είναι έξαιρετικά δύσκολη και μερικές φορές άποδεικνύεται άνίσχυρη.

2. Ένα άνάλογο φαινόμενο, όχι στον ανθρώπινο όργανισμό αλλά στον «ιστό» της κοινωνίας μας, παρουσιάζεται στις ήμέρες μας, που θα μπορούσε να χαρα-

κτηρισθή ως «κοινωνικός μιθριδατισμός», επειδή και τά αίτια που τó δημιουργούν και οί συνέπειές του στην κοινωνική ζωή είναι άνάλογα.

Άκριβώς ως ένας σύγχρονος Μιθριδάτης, ό σημερινός κοινωνικός άνθρωπος και θα έλεγα, χωρίς καμμία διάθεση ύπερβολής, ό «μοντέρνος» —όπως φιλάρεσκα άυτοαποκαλείται— Έλληνας βαθμαία αλλά συστηματικά έθίζεται σέ κάποιες έξίσου επιβλαβείς και επικίνδυνες «τοξικές ούσιες», που εισάγονται στην σύγχρονη ελληνική κοινωνία άπό τους «προοδευτικούς» ταγούς της, δικούς μας και ξένους, οί όποιοι μεταφυτεύοντας σ' αυτήν «μοντέρνες» συνήθειες και τρόπους ζωής, πολλές φορές μάλιστα πιό «έξελιγμένα» άπό ό,τι ισχύει σέ άλλες χώρες, άδρανοποιούν και άπονεκρώνουν σιγά-σιγά τόν κοινωνικό μας ιστό, όπως τά δηλητήρια τόν όργανισμό του Μιθριδάτη. Βαθμαία αλλά συστηματικά, σέ μικρές, ίσως άνεπαίσθητες, δόσεις τόν καθιστούν άνθεκτικό στα ισχυρά δηλητήρια και έπομένως άνίκανο να άντιδράση σ' αυτά, ένα ιστό που επιβιώνει, άν αυτό λέγεται επιβίωση, δηλητηριασμένος και άνίκανος να ύποστη κάθε άποτοξινωτική θεραπεία που θα έπιχειρηθή «κατόπιν έορτής».

Η συνεχής εισδοχή σέ μικρές αλλά άδιάκοπες «δόσεις» στην ελληνική κοινω-

νία αὐτῶν τῶν «τοξικῶν σκευασμάτων», κατὰ τὸ πλεῖστον ξενόφερτων, γίνεται στὰ τελευταῖα μεταπολεμικὰ χρόνια καὶ ιδιαίτερα στὶς ἡμέρες μας μὲ τὰ γνωστὰ μέσα κοινωνικῆς διάβρωσης, τὴν διαφήμιση καὶ τὴν προπαγάνδα, πού μὲ τὰ σύγχρονα Μέσα Μαζικῆς Ἑπικοινωνίας τὰ διοχετεύουν στὸ ἀδύναμο νὰ ἀντιδράσῃ ἀκροαματικὸ ἢ ὀπτικοακροαματικὸ κοινὸ, δημιουργώντας ἕνα κλίμα παθητικῆς ἀποδοχῆς.

Μὲ τὰ «σκευάσματα» αὐτὰ στοχεύουν ἢ ἐν πάσῃ περιπτώσει πετυχαίνουν οἱ «προμηθευτές» τους, συνειδητὰ ἢ ἀσυνείδητα, τὴν ἐξάρθρωση τῆς παραδοσιακῆς κοινωνικῆς συγκροτήσεως τῆς Πατρίδας μας, πού βασιαιμένη σὲ ἀκατάλυτες πνευματικὲς ἀξίες ἀποτελεῖ μία δύναμη μὲ πανάρχαιες ρίζες καὶ ἰκμάδα ἀνανεούμενη καὶ τροφοδοτούμενη ἀπὸ τὴν ὑπερτριχιλιετῆ ἱστορία μας.

Δυστυχῶς δὲν δείχνουμε νὰ καταλαβαίνουμε τὸν κίνδυνο ἀπὸ αὐτὰ τὰ ξενόφερα δηλητήρια πού τὰ ὑποδεχόμαστε καὶ τὰ ἀποδεχόμαστε ὡς ἐπιτεύγματα τοῦ σύγχρονου πολιτισμοῦ καὶ τῆς προόδου τοῦ «Δυτικῆς Κόσμου», ὁ ὁποῖος στὴν συνέχεια μᾶς περιφρονεῖ καὶ μᾶς χλευάζει γιὰ τὴν «ὑποβάθμιση» πού αὐτὰ ἀκριβῶς τὰ προϊόντα του μᾶς προκαλοῦν.

Εἶναι δέβια ἐντελῶς ὑποκριτικὴ ἡ στάση αὐτῶν τῶν λαῶν, πού, συγκαλύπτοντας τὰ δικά τους τεράστια προβλήματα, τοποθετοῦνται ὑπεροπτικά ἀπέναντί μας. Πρόκειται γιὰ ἕνα ὄχι καὶ τόσο ἀνεξήγητο σύμπλεγμα ἀκριβῶς ἐκείνων τῶν λαῶν, πού κατ' ἐξοχὴν τροφοδοτήθηκαν ἀπὸ τοὺς προγόνους μας καὶ πού, ἐνῶ θὰ ἔπρεπε νὰ αἰσθάνωνται εὐγνωμοσύνη καὶ σεβασμὸ ἀπέναντί μας, μᾶς μισοῦν, «δὲν μᾶς χωνεύουν», ὅπως εὐστοχα ἔγραψε κάποτε ὁ αἰμῆνος Καθηγητῆς Ἀλέξανδρος Τσιριντάνης σὲ ἕνα ἄρθρο του πού δημοσιεύθηκε στὸ περιοδικὸ «Συζήτησις» (τεύχος ὑπ' ἀριθ. 45 Σεπτεμβρίου 1963, σελ. 143) μὲ τίτλο «Ἕλληνες, Ἀγγλοι καὶ

ὑπόκρισις», γιὰ αὐτοὺς τότε κυρίως ἀφοροῦσε, θὰ μπορούσε ὅμως σήμερα νὰ ἰσχύσει καὶ γιὰ ἄλλους «Φίλους» μας στὴν Εὐρώπη καὶ ὄχι μόνον.

Καὶ γιὰ νὰ μὴ νομοθῆ ὅτι ὑπερβάλλω, παραθέτω τί ἔχει γράψει πολὺ παλαιότερα γιὰ τοὺς Ἕλληνες σὲ στιγμὲς εἰλικρινείας ὁ γνωστὸς γερμανὸς ποιητῆς Friedrich Schiller:

«Καταραμένε Ἕλληνα,

*Ὅπου καὶ νὰ γυρίσω τὴ σκέψη μου,
ὅπου καὶ νὰ στρέψω τὴν ψυχὴ μου
μπροστὰ μου σὲ βρίζω...*

Τέχνη λαχταρῶ, ποίηση, θέατρο, ἀρχιτεκτονικὴ,

ἐὸν μπροστὰ μου, Μπροστάρης καὶ Ἀξεπέραστος.

Ἐπιστῆμη ζητῶ, μαθηματικά, φιλοσοφία, ἰατρικὴ,

ἐὸν Μπροστάρης καὶ Ἀξεπέραστος.

Γιὰ δημοκρατία διψῶ, ἰσονομία καὶ ἰσοπολιτεία,

ἐὸν μπροστὰ μου, Μπροστάρης καὶ Ἀξεπέραστος.

Ἀθλητισμὸ γυρεύω, τὸ γιατρικὸ τοῦ κορμοῦ μου,

ἐὸν μπροστὰ μου, Μπροστάρης καὶ Ἀξεπέραστος.

Καταραμένε Ἕλληνα, καταραμένε γνώση. Γιατί νὰ σ' ἀγγίξω;

Γιὰ νὰ καταλάβω πόσο μικρὸς εἶμαι, ἀσήμαντος καὶ μηδενικὸς.

Γιατί δὲ μ' ἀφήνεις στὴ δυστυχία μου καὶ στὴν ξεγνοιασιά μου...».

Βεβαίως ὑπάρχουν καὶ ἄλλες φωνὲς εἰλικρινεῖς καὶ ἀντικειμενικὲς, πού βλέπουν ὄχι μόνον μὲ θαυμασμὸ ἀλλὰ καὶ μὲ συμπάθεια τοὺς Ἕλληνες, ὅπως ὁ ἄγγλος καθηγητῆς H.D.F. Kitto, τοῦ ὁποῖου τὸ σημαντικὸ ἔργο "The Greeks" ἔχει μεταφρασθῆ καὶ στὰ ἑλληνικὰ ἀπὸ τὸν Γιάννη Λάμψα καὶ ἔχει κυκλοφορηθῆ ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις «Ἡ Δαμασκός» σὲ δύο ἐκδόσεις. Ἄλλ' αὐτὲς οἱ φωνὲς ἀποτελοῦν ἐξαιρεση. Ὁ κανόνας εἶναι πολὺ ἀποθαρρυντικὸς.

Δὲν εἶναι ὅμως αὐτὸ τὸ θέμα μας.

Ἄλλὰ τὸ πῶς ἡμεῖς οἰκειωνόμαστε τὰ «εἰσαγόμενα σκευάσματα», ποὺ διαδιβρώσκουν συστηματικὰ τὴν ἑλληνικὴ κοινωνία μας καὶ ὑπονομεύουν τὴν ἡγετικὴ πορεία μας στὸν κόσμον, ποὺ μπορεῖ νὰ πραγματοποιηθῆ μὲ μόνο ἐφόδιο τὸν πνευματικὸ μας πολιτισμὸ. Καὶ εἶναι πολλὰ καὶ ποικίλης προελεύσεως, ἄλλα ἄμεσα ἀντιληπτὰ καὶ ἄλλα τόσο ὑπουλά, ὥστε νὰ μὴ εἶναι εὐκόλη ἀκόμη καὶ ἡ διαπίστωση τῆς ὑπαρξῆς τους.

Στὰ στενά πλαίσια, βέβαια, ἐνὸς ἄρθρου δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ περιληφθοῦν ὅλες οἱ διαβρωτικὲς τοῦ κοινωνικοῦ ἰσοῦ «τοξικὲς οὐσίες» ποὺ δημιουργοῦν τὸν κοινωνικὸ μθριδατισμὸ. Μποροῦν ὅμως νὰ ἐπισημανθοῦν ἐνδεικτικὰ μερικὲς, καὶ μάλιστα ἐκεῖνες ποὺ εἶναι κοινὰ γνωστὲς καὶ ἡ ἐπίδρασή τους δὲν εἶναι, φανερά τουλάχιστον, καθολικὰ ἀποδεκτῆ.

Ἡ διαβρωτικὴ ἐπίδραση αὐτῶν τῶν «σκευασμάτων» συνίσταται εἴτε α) στὸ ὅτι ἀμέσως δηλητηριάζουν, κατὰ κυριολεξία, τὸν σωματικὸ ὄργανισμὸ τῶν ἀτόμων ποὺ τὶς χρησιμοποιοῦν καὶ ὡς περαιτέρω συνέπεια ἔχουν νὰ τὰ καθιστοῦν ἀνίκανα γιὰ κάθε δημιουργικὴ καὶ κοινωνικὰ ἐπιφέλη δραστηριότητα, ὅπως εἶναι οἱ ναρκωτικὲς οὐσίες καὶ ἰδίως τὰ λεγόμενα «σκληρὰ ναρκωτικά» ποὺ φροντίζουν νὰ μᾶς προμηθεύουν σὲ ἀφθονία οἱ «ἐμπόροι τοῦ θανάτου» καὶ ὅσοι κρύβονται πίσω ἀπὸ αὐτούς, εἴτε β) στὸ ὅτι διαφμιζονται καὶ φυσικὰ βαθμηδὸν υἰοθετοῦνται ἰδέες καὶ «πρακτικὲς» ποὺ ὑποσκάπτουν ἀκατάλυτες ἀξίες, τὰ θεμέλια θεσμῶν, χωρὶς τοὺς ὁποίους δὲν μπορεῖ νὰ σταθῆ ἀνθρώπινη κοινωνία καὶ οἱ ὅποιοι ἦσαν ἀνέκαθεν ἰδιαίτερα σεβαστοὶ στὴν ἑλληνικὴ κοινωνία, ὅπως:

—Ὁ θεσμὸς τοῦ Γάμου καὶ τῆς ἱεραρχημένης ἑλληνικῆς Οἰκογένειας.

—Οἱ φυσιολογικὲς σχέσεις τῶν φύλων.

—Τὸ μέτρο καὶ ἡ αὐτοσυγκράτηση, καθὼς καὶ ὁ σεβασμὸς πρὸς

τοὺς ἰσχύοντες Νόμους καὶ γενικώτερα πρὸς τὴν ἔννομη τάξη.

Ἄς ἀναφερθοῦμε ἀναλυτικώτερα σὲ μερικὰ ἀπὸ τὰ «σκευάσματα» αὐτά.

I. Διάδοση Ναρκωτικῶν.

Ὅλοι μιλάμε σήμερον γιὰ τὴν τρομερὴ μάλιστα ποὺ ἔχει εἰσχωρήσει ἀκόμη καὶ στὰ σχολεῖα μας. Οἱ ἐπίσημες στατιστικὲς εἶναι ἀποκαλυπτικὲς ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸ τῶν παιδιῶν ποὺ στὴν μικρὴ ἡλικία τῶν 13-14 χρόνων ἔχουν δοκιμάσει ἢ ἔχουν ἤδη γίνεи χρηστες ναρκωτικῶν ἢ, κατὰ τὴν ὀρολογία τῆς ἰατρικῆς, τῶν «παραισθησιογόνων οὐσιῶν», ποὺ τὶς ἀντιδιαστέλλει ἀπὸ τὰ χρησιμοποιούμενα ἀπὸ τὴν ἐπιστήμη ναρκωτικὰ τῶν αἰσθήσεων φάρμακα.

Τὸν τελευταῖο καιρὸ, βέβαια, λόγῳ τῆς ὀξύτητος ποὺ προσέλαβε τὸ πρόβλημα ἀπὸ τὴν τρομακτικὴν διάδοση τῶν ναρκωτικῶν ἀνάμεσα στοὺς νέους καὶ τὸν ὀλοένα αὐξανόμενο ἀριθμὸ τῶν θανάτων ἀπὸ αὐτά, γίνονται πολλὲς προσπάθειες γιὰ τὴν ἀντιμετώπισή του: Συσκέψεις ἀρμοδίων, δημόσιες συζητήσεις, ἔρευνες ἀπὸ εἰδικὲς ἐπιτροπὲς, κοινοβουλευτικὲς συζητήσεις καὶ κατάρτιση νομοσχεδίων ἐπιδιώκουν—τουλάχιστον αὐτὸ ἰσχυρίζονται—νὰ ἀντιμετωπίσουν αὐτὴ τὴν ἀπειλητικὴν γιὰ τὸ μέλλον τοῦ λαοῦ μας μάλιστα, προτείνοντας διάφορα, ἄλλα ὀρθὰ καὶ ἄλλα ὄχι πάντοτε ἀποδεκτά, «μέτρα» ὅπως:

α) τὴν νομοθετικὴν ρύθμιση γιὰ τὴν ἀποποινικοποίηση τῆς χρήσεως τῶν «μαλακῶν ναρκωτικῶν», τὴν νόμιμη διάθεση ναρκωτικῶν στοὺς χρηστες καὶ τὴν κοινωνικὴ ἀποκατάσταση τῶν χρηστῶν,

β) τὴν ἐφαρμογὴ προγράμματος μὲ ὑποκατάστατα, ὅπως ἡ μεθαδόνη,

γ) τὴν ὀργάνωση Μονάδων ἀποτοξίνωσης καὶ κοινωνικῆς ἐπανάταξης, τύπου «Ἰθάκης» κ.λπ.,

δ) τὴν αὐστηρότερη τιμώρηση καὶ συστηματικώτερη δίωξη τῶν ἐμπόρων τοῦ «λευκοῦ θανάτου»,

ε) την συστηματική διαφώτιση τών νέων σχετικά με τις συνέπειες της χρήσεως τών ναρκωτικών και με τους τρόπους προφυλάξεως απ' αυτήν.

Τήν χρησιμότητα και άποτελεσματικότητα τών παραπάνω μέτρων, εκτός από τά υπό στοιχείο (α) αναφερθέντα, δέν μπορεί κανείς νά άμφισβητήσει. Βέβαια είναι αυτόνόητο ότι δέν άρκει ή θεωρητική άποδοχή τους από την Πολιτεία και τό κοινωνικό σύνολο. Χρειάζεται ή έφαρμογή τους και κυρίως ή συμβολή όλων μας στην άξιοποίησή τους.

Σοβαρές άντιρρήσεις όμως έχουν διατυπωθή, και όρθώς, σχετικά με τό μέτρο της άποποινικοποίησης της χρήσεως και της «νόμιμης» διαθέσεως στους χρήστες της «δόσης» τους, όχι βέβαια του ύποκατάστατου, συγκεκριμένα της μεθαδόνης πού ύποκαθιστά την φαρμακολογική δράση της ήρωίνης. Αυτό, χωρίς νά είναι μέσο θεραπείας και άπεξάρτησης, είναι άποτελεσματική για την άνάσχεση τών συνεπειών της χρήσεως ήρωίνης πού είναι βαρύτατες, όπως οι κίνδυνοι μετάδοσης έιτζ, ήπατίτιδας κ.λ.π. ή ό κίνδυνοι άλλεργικού σοκ και θανάτου με την ύπερδοσολογία.

Πρέπει εδώ νά σημειώσουμε ότι τό πρόγραμμα της μεθαδόνης δέν είναι πανάκεια. Είναι τό έσχατο μέσο και έφαρμόζεται όταν έχουν άποτύχει τά προγράμματα άπεξάρτησης, και με προϋποθέσεις όπως:

—Ο χρήστης νά μη είναι έφηβος, νά έχη κάποια ήλικία,

—νά είναι χρήστης επί μακρό χρονικό διάστημα, 2-3 χρόνων.

Τήν προσπάθεια με τά προγράμματα άπεξάρτησης τών χρηστών (στην ουσία άσθενών) και κυρίως τών μέτρων πρόληψης, πού έχει ήδη άρχίσει —ίσως κάπως άργά— νά προβάλλεται από σοβαρούς έκπροσώπους της ιατρικής και τών κοινωνικών έπιστημών, την ξεχνούν ή κάνουν πώς την ξεχνούν οι θιασώτες της άποποινικοποίησης της χρήσεως τών λεγομένων «μα-

λακών» τουλάχιστον ναρκωτικών, πού έχουν μάλιστα συστήσει και ειδική «μαχητική» ομάδα, την γνωστή LIGA, για την έπιτυχία του σκοπού τους, ό όποιος ενώ έμφανίζεται ως δήθεν ενδιαφέρον για τόν μη σιγματισμό τών χρηστών, συνίσταται ουσιαστικά στην «καλλιέργεια» και ύποθαλψη της χρήσεως ως μέσου «ψυχαγωγίας».

Όμως εδώ πρέπει νά ξεκαθαρίσουμε ότι για την ιατρική έπιστήμη δέν ύπάρχει διάκριση μεταξύ «μαλακών» και «σκληρών» ναρκωτικών, άφου από τά «μαλακά» οδηγείται ό χρήστης στα «σκληρά». Έτσι εξαπλώνεται ή εξάρτηση από τά ναρκωτικά τών νέων ιδίως ανθρώπων, ενώ ή κοινωνία δέν άντιδρά, ως άλλος Μιθριδάτης, ή δέν ξέρει πώς νά άντιδράσει, άφου καθοδηγείται για άντιδράσεις σε πλήθος άλλων θεμάτων εκτός από αυτό πού άπειλεί με ύποδάμηση τόν ίδιο τόν άνθρωπο και την άξια της ζωής του.

II. Ύποδάμηση του θεσμού του Γάμου και «άπελευθέρωση» τών σχέσεων τών φύλων.

Τό ότι στην Έλλάδα τό δημογραφικό πρόβλημα έχει όξυνθή επικίνδυνα δέν άποτελεί πλέον είδηση. Κατά καιρούς κρούεται ό κώδωνας του κινδύνου για τό φαινόμενο της ύπογεννητικότητας, πού οδηγεί σταθερά την χώρα σε συρρίκνωση με προοπτική δυσοίωση για τό μέλλον της Φυλής.

Τό γεγονός αυτό συνήθως άποδίδεται μόνο σε οικονομικούς παράγοντες. Αυτό όμως ή άντιμετώπιση του προβλήματος είναι μονομερής, άφου σε παλαιότερες έποχές με πολύ μεγαλύτερη οικονομική στενότητα και άνεπάρκεια μέσων διαβίωσης δέν ύπήρχε τό πρόβλημα τουλάχιστον σ' αυτήν την έκταση. Βεβαίως πρέπει νά ληφθούν τά κατάλληλα οικονομικά μέτρα πού θά άποτελέσουν ουσιαστικό κίνητρο για τους νέους ανθρώπους πού έπιθυμούν νά «άνοίξουν σπίτι» και

νά φτιάξουν οικογένεια με περισσότερα από ένα παιδιά.

Τὸ ἐπίδομα τῆς πολύτεκνης μητέρας εἶναι ἓνα πρῶτο δῆμα, δὲν εἶναι ὅμως ἀρκετό. Χρειαζόνται γενναῖες νομοθετικὲς ρυθμίσεις πού θὰ ἐξασφαλίζουν π.χ. οὐσιαστικὲς φορολογικὲς ἀπαλλαγές, δάνεια μὲ εὐνοϊκοὺς ὅρους γιὰ ἐξασφάλιση ἀνετηγῆς καὶ ὑγιεινῆς κατοικίας, σπουδαστικὲς ἀτέλειες, καὶ ἄλλα μέτρα πού ἐφαρμόζονται ἤδη σὲ ἄλλες χῶρες.

Ἡ κυριώτερη ὅμως αἰτία γιὰ τὴν ὀξυνση τοῦ δημογραφικοῦ προβλήματος τὰ τελευταῖα χρόνια στὴ χώρα μας εἶναι ἡ ὑποβάθμιση τοῦ θεσμοῦ τοῦ Γάμου καὶ ἡ «ἀπελευθέρωση» τῶν σχέσεων τῶν φύλων, μὲ τὴν καλλιέργεια ἀκόμη καὶ τῶν διεστραμμένων ὁμοφυλοφιλικῶν σχέσεων.

Σήμερα ὁ θεομὸς ξεθεμελιώνεται συστηματικὰ μὲ τὴν παρῶθηση τῶν νέων μας στὴν ἀποφυγὴ τῶν εὐθυνῶν τοῦ γάμου καὶ τὴν ὑποκατάστασή του μὲ τὶς καθολικὰ πλὴν ἀποδεκτὲς «ἐλεύθερες σχέσεις», στίς ὁποῖες ὀδηγεῖ ἡ θεοποίηση τοῦ σὲξ μὲ τὸ ψευδώνυμο τοῦ ἔρωτα.

Αὐτὸ τὸ «τοξικὸ σκεύασμα» εἶναι βέβαιο ὅτι «μυθριδατοποιεῖ» τὶς ζωτικὲς δυνάμεις τῶν νέων μας καὶ τῶν δύο φύλων, ἀφοῦ μ' αὐτὸν τὸν τρόπο οὐσιαστικὰ ἀποδυναμώνονται ἀποζητώντας σ' αὐτὲς τὶς «σχέσεις» μόνο τὴν μὴ φυσιολογικὴ ἢ τὴν φευγαλέα ἱκανοποίηση τοῦ ἐνστίκτου, ξεκομμένη, καὶ μὲ τὴν συστηματικὴ ἀντισύλληψη, ἀπὸ τὸν δημιουργικὸ του προορισμὸ πού πραγματώνεται μέσα στὸν γάμο, σ' αὐτὴν τὴ «συγκλήρωση τοῦ βίου παντός» καὶ τὴν «θείου τε καὶ ἀνθρωπίνου δικαίου κοινωνία», κατὰ τὸν Μοδεστίνο. Σ' αὐτὴν βρῖσκει τὴν πληρότητά του ὁ πραγματικὸς ἔρωτας, ὁ ἔρωτας τῶν συζύγων πού φέρει τὴν σφραγίδα καὶ τῆς ἀποκλειστικότητας καὶ τῆς ἰσοδότητας.

III. Ὑπερκαταναλωτισμὸς

Ὅπως διδάσκουν οἱ οἰκονομολόγοι, ὁ ρυθμὸς μὲ τὸν ὁποῖο μεταβάλλεται τὸ

ἐπίπεδο καταναλώσεως βιοτικῶν ἀγαθῶν σὲ σχέση μὲ τὴν μεταβολὴ τοῦ εἰσοδήματος εἶναι ἐξαιρετικῆς σημασίας. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι, κατὰ κανόνα, τὸ ἐπίπεδο καταναλώσεως μεταβάλλεται —πρέπει νὰ μεταβάλλεται— κάθε φορὰ πού μεταβάλλεται καὶ τὸ εἰσόδημα. Ὅταν δηλαδὴ αὐξάνη τὸ εἰσόδημα, αὐξάνει καὶ τὸ ἐπίπεδο καταναλώσεως, ἐνῶ, ὅταν ἐλαττώνεται τὸ εἰσόδημα, ἐλαττώνεται —πρέπει νὰ ἐλαττώνεται— καὶ τὸ ἐπίπεδο καταναλώσεως.

Καὶ αὐτὰ μὲν λέει ἡ οἰκονομικὴ θεωρία. Στὴν πράξη ὅμως παρατηρεῖται τὸ φαινόμενο νὰ αὐξάνεται τὸ ἐπίπεδο καταναλώσεως ἀγαθῶν ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὸ διαθέσιμο εἰσόδημα τῶν καταναλωτῶν. Στίς ἡμέρες μας τὸ φαινόμενο παρουσιάζει ἰδιαίτερη ἔξαρση καὶ διεθνῶς ἀλλὰ καὶ στὴ χώρα μας, ὅπου ὁ λαὸς μας ἐθίζεται στὴν ἄμετρη ὑπερκατανάλωση ἀγαθῶν ὄχι πάντοτε ἀναγκαῖων, ἀκόμη καὶ περιττῶν ἀγαθῶν πού ἡ διαφήμιση δελεαστικὰ παρουσιάζει.

Αὐτὴ ἡ ὑπερκατανάλωση ὀδηγεῖ

- στὴν λατρεία τοῦ χρήματος καὶ στὴν σπατάλη του, ἀφοῦ ἡ κατοχὴ του ἐξασφαλίζει τὴν προμήθεια «παντός ἀγαθοῦ»,
- στὸν ἄκρατο εὐδαιμονισμὸ,
- στὴν ἀναζήτηση καὶ ἐφαρμογὴ «μεθόδων» καὶ «πρακτικῶν» ἐξευρέσεως χρημάτων πού παραβιάζουν βασικὲς ποινικὲς διατάξεις (ὑπεξαιρέσεις, κλοπές, ἀπάτες, διαρρήξεις, ληστείες κ.λ.π.).

Καὶ ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος, ὁ σύγχρονος Ἕλληνας ἔχασε τὸ μέτρο, τὸ μέτρο πού γεννήθηκε σ' αὐτὴν ἐδῶ τὴ χώρα καὶ εἶναι ἓνα πολύτιμο στοιχεῖο τῆς ἀνεκτίμητης κληρονομιάς μας. Ἡ κοινωνία μας, ὡς ἄλλος Μιθριδάτης, δὲν δείχνει ἀκόμη νὰ τὸ καταλαβαίνει, τουλάχιστον αὐτὸ φαίνεται ἀπὸ τὶς ἀντιδράσεις τῆς.

Αὐτὰ εἶναι μερικὰ ἀπὸ τὰ αἰτία τοῦ «κοινωνικοῦ μυθριδατισμοῦ» πού ὑλοποιεῖται μὲ τὴν βαθματῆ εἰσαγωγή στὸ κοινωνικὸ γίγνεσθαι διήθεν ἀπλῶν καὶ εὐκολοε-

φάρμοστων συνταγῶν, οἱ ὁποῖες ἐπαγγέλονται μία ζωὴ χωρὶς τὰ βασανιστικά προβλήματα καὶ τὰ κουραστικά καὶ ἐκνευριστικά «ὄχι» παλαιότερων ἐποχῶν, πού δῆθεν καταπίεζαν τὴν ἐλεύθερη ἔκφραση τοῦ ἀνθρώπου καὶ μάλιστα τοῦ νέου.

Ἐκ πρώτης ὄψεως δημιουργεῖται ἡ ἐντύπωση ὅτι πράγματι μ' αὐτὸν τὸν τρόπο τὰ προβλήματα λύνονται εὐκολότερα καὶ ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος κινεῖται μὲ ἄνεση, χωρὶς «ταμποῦ» πού τοῦ δεσμεύουν τὴν ἐλευθερία καὶ ἐπομένως χωρὶς τὸ «στρέζ» —κατὰ τὴν σύγχρονη ὀρολογία— πού τοῦ δημιουργοῦν τὰ προβλήματα αὐτά.

Εἶναι ὁμως αὐτὴ ἡ πραγματικότητα;

IV. Τὰ ἀποτελέσματα

Δυστυχῶς ἡ πραγματικότητα εἶναι πολὺ προσγειωτική. Καὶ δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ χρειάζεται πολλὴ προσπάθεια γιὰ νὰ τὴν ἀντιληφθῇ ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος, μορφωμένος ἢ ἀπαιδευτος, νέος ἢ ὠριμῆς ἡλικίας, ἐλεύθερος ἐπαγγελματίας ἢ μισθοσυντήρητος, ἀστός ἢ κάτοικος μικρῆς κοινότητας, ἀπλὸς πολίτης ἢ ὑπεύθυνος ἡγέτης. Ἄλλ' ὁ καθένας κλεισμένος στὸ «καθούκι» του, ἢ τὸ πολὺ περιχαρακωμένος στὸν στενότατο οἰκογενειακό του κύκλο, ἀδιαφορεῖ γιὰ τὸ περιβάλλον του.

Αὐτὴ ἡ ἀδιαφορία, τὴν ὁποία εἶχε διαγνώσει ὡς τὸ κύριο χαρακτηριστικό τῆς ἀντικοινωνικῆς συμπεριφορᾶς νεαρῶν ἐγκληματιῶν ὁ γερμανὸς φιλόσοφος Dietrich σὲ μία ἐρευνητικὴ ἐργασία του γιὰ τὰ αἷτια τῆς ἐγκληματικότητος τῶν νέων, δυστυχῶς τείνει νὰ γίνῃ τὸ χαρακτηριστικό τῆς σύγχρονης κοινωνίας μας. Καὶ ἂν γιὰ ἄλλους λαούς, πού ζοῦν σὲ ψυχρότερα κλίματα, αὐτὴ ἡ ἀδιαφορία, σὲ κάποιον ἔστω βαθμῷ, θὰ ἦταν ἴσως εὐεξήγητη, γιὰ τὴν ἑλληνικὴ κοινωνία, πού ἀνέκαθεν τὴν χαρακτήριζε ἡ εὐαισθησία, ἢ ζεστασιά καὶ μία συντροφικότητα σὰν αὐτονόητη ἐκδήλωση τῆς πνευματικῆς ζωντάνιας αὐτοῦ τοῦ λαοῦ, εἶναι ἀνεξήγητη. Ἡ μήπως δὲν εἶναι;

Μήπως ἡ ἐξήγηση εἶναι ὅτι ὁ κοινωνικὸς ἰσθὸς διαβρώθηκε ἀπὸ «τοξικὲς οὐσίες», ὅπως αὐτὲς πού ἀναφέρθηκαν παραπάνω —καὶ δὲν εἶναι οἱ μόνες, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ περιέλθῃ σὲ κατάσταση «μυθριδατισμοῦ», ἀπάθειας, ἀδιαφορίας, ἀναληγίας, ἐλλείψεως ἀντιστάσεως καὶ μοιρολατρικῆς ἀντιμετώπισης ὅλων τῶν συμβαινόντων γύρω μας; Γιατί πῶς ἀλλοιῶς παρὰ μόνον ὡς «μυθριδατικὴ» ἀπονέκρωση μποροῦμε νὰ ἐρμηνεύσωμε φαινόμενα ὅπως:

— Ἡ νωχέλεια καὶ ἡ ἀνευθυνότητα πού ἐκδηλώνουν πολλοὶ ἀπὸ τοὺς νέους μας. Εἶναι συνειθισμένο καὶ δὲν ἐνοχλεῖ πιά τὸ θέαμα τῶν νέων ἀνθρώπων πού συνωστίζονται καθημερινὰ σὲ ὥρες δουλειᾶς στὰ διάφορα «στέκια», γιὰ «νὰ περάσῃ ἡ ὥρα», ἢ ξενυχτοῦν στὰ γνωστὰ «κέντρα διασκέδασεως» γιὰ νὰ γυρίσουν τίς πρωινὲς ὥρες —ἂν γυρίσουν— στὸ πατρικὸ σπίτι ὄχι βέβαια νὰ μελετήσουν ἢ νὰ ἐργασθοῦν ἀλλὰ νὰ κοιμηθοῦν.

Συχνὰ αὐτὸς ὁ τρόπος ζωῆς ἀρχίζει ἀπὸ τὰ μαθητικὰ χρόνια. Καὶ αὐτὰ τὰ παιδιά εἶναι εὐπρόσδεκτα στὰ κέντρα καὶ εὐκολὴ λεία γιὰ τοὺς ἐκμαυλιστὲς τῆς νεότητος, ἐνῶ οἱ πιὸ ἐξελιγμένοι ἀπὸ τοὺς γονεῖς δηλώνουν ὅτι «τὰ παιδιά πρέπει νὰ διασκεδάσουν καὶ δὲν εἶναι σωστὸ νὰ τοὺς τὸ στερήσουμε». Καὶ ἀπὸ φόβο μήπως ἡ ἄρνηση δημιουργήσῃ στὸ παιδί ψυχολογικὸ τραῦμα ἢ ἄλλα προβλήματα, ὁ μπαμπὰς παρέχει καὶ τὸ ἀναγκαῖο χαρτζιλίκι.

— Ἡ ἀπροθυμία γιὰ δημιουργικὴ ἐργασία πολλῶν «ἐργαζομένων» στὸν δημόσιο κυρίως τομέα, πού ὑποτίθεται ὅτι ἔχουν ἀποστολὴ τους τὴν ἐξυπηρέτηση τῶν πολιτῶν. Εἶναι τὸ σημεῖο πού τοὺς κάνει προνομιούχους ἀπέναντι στοὺς ἐργαζομένους στὸν ἰδιωτικὸ τομέα, ἀφοῦ ἡ στάση τους αὐτὴ δὲν ἐπηρεάζει οὔτε τὴν ὑπηρεσιακὴ τους ἐξέλιξη πού φροντίζει τὸ ἴδιο τὸ Κράτος—ἐργοδότης νὰ τὴν κἀνῃ ἀνεξάρτητη ἀπὸ τὴν ἀποδοτικότητά τους.

-Η άπαθεια και ή μοιρολατρική αντιμετώπιση εκ μέρους του κοινωνικού συνόλου γεγονότων και παράνομων δραστηριοτήτων που τα τελευταία χρόνια σηματοδοτούν την κοινωνική ζωή. Αναφέρουμε τις καθημερινές ληστείες Τραπεζών, Έμπορικών Καταστημάτων και ατόμων που μεταφέρουν χρήματα, και τους όμαδικούς έμπρησμούς των δασών μας κάθε καλοκαίρι - πυρκαϊές «*από άγνωστη αίτια*», που άπλως καταγράφονται από τα Μέσα Ένημέρωσης ως «*ειδήσεις*» με κάποια άνευ ουσιαστικής σημασίας σχόλια.

Η έξοικείωση με τις δραστηριότητες αυτές είναι τέτοια, ώστε για μόν τις ληστείες φθάσαμε στο σημείο να συζητούμε άν... συμφέρη οικονομικά να ληφθούν δαπανηρά μέτρα, αφού το κόστος τους μπορεί να υπερβεί την ζημία που έπέρχεται με την άφαιμάξη χρημάτων από τους ληστές! Για δέ τους έμπρησμούς, που έγιναν καθεστώς κάθε χρόνο με την έναρξη των μετεμίων, άρκούμεθα στην... καταμέτρηση των πυροσβεστικών άεροπλάνων και των έπιγείων όχημάτων, που χρησιμοποιούνται για την κατάσβεση, και στην καταγραφή των καμένων χιλιάδων στρεμμάτων «*δασόδους και καλλιεργήσιμης γής*» και φυσικά στην διατύπωση «*σοβαρής ύποψίας*» ότι πρόκειται περι έμπρησμών εκ δόλου, από άγνωστους και άσύλληπτους πάντοτε έμπρηστές!

-Η περιφρόνηση προς τον Νόμο, που δίδει την αίσθηση της σχεδόν πλήρους άποδυναμώσεως του ισχύοντος Δικαίου, άκόμη και των διατάξεων που έχουν θεσπισθή άκριβώς για την προστασία της ζωής μας και την δημιουργία συνθηκών άνώτερης ποιότητάς της.

Ο σύγχρονος έλληνας, στην συντριπτική του πλειοψηφία, περιφρονεί την έννομη τάξη άψηφώντας τις προβλεπόμενες ποινικές κυρώσεις και στηριζόμενος στην κατ' ουσία άτιμωρησία.

Παραβιάζει π.χ. τις διατάξεις του

Κ.Ο.Κ. που ρυθμίζουν την κυκλοφορία και την συντήρηση των όχημάτων, ώστε να άποφεύγονται ή να περιορίζονται τα τροχαία άτυχήματα. Αύθαιρετεί παραβαίνοντας τις διατάξεις του Γ.Ο.Κ. που έπιδιώκουν την πολεοδομική άρμονία και την έξασφάλιση όμαλών οικιστικών συνθηκών. Άσεβεί προς το περιβάλλον και παραβαίνει τις διατάξεις προστασίας του, όπως είναι οι διατάξεις κατά της ρυπάνσεως, των θορύδων κ.λ.π. Και όλα αυτά θεωρούνται όχι άπλως φυσικά αλλά και άπόδειξη των ικανοτήτων και της εύφυιας του.

-Η μη τήρηση στοιχειωδών ύγειονομικών διατάξεων, όπως είναι αυτές που άφορούν π.χ. την ποιότητα των τροφίμων ή την άποφυγή του καπνίσματος σε κλειστούς χώρους και όπου υπάρχουν παιδιά ή άλλοι «*παθητικοί καπνιστές*». Άποτελεί επίσης κραυγάζουσα περιφρόνηση και γελοιοποίηση της γνωστής ύγειονομικής διατάξεως που επιβάλλει την άναγραφή στην συσκευασία των σιγαρέττων της προειδοποίησεως προς τον καπνιστή ότι «*το κάπνισμα βλάπτει σοβαρά την ύγεία*», ή τοποθέτησή της στο κάτω άκρο των γιγαντοαφισών που διαφημίζουν με τρόπο προκλητικό και σαγηνευτικό το κάπνισμα! Και αυτά με την άνοχή του κοινωνικού συνόλου.

Αυτά είναι μερικά από τα άποτελέσματα του κοινωνικού «*μυθριδατισμού*», που προσφέρει κυρίως στους νέους άνθρώπους λύσεις πολύ «*βολικές*», αφού δέν τους ζητούν θυσίες και άγώνες για δημιουργία, αλλά υποτίθεται ότι τους έξασφαλίζουν εύκολες «*άπολαύσεις*».

Έτσι μπορεί να έξηγηθή το φαινόμενο του ξεστρατίσματος των νέων μας, αφού μειώθηκε ή δύναμη άντιστάσεώς τους στις προκλήσεις της σύγχρονης ζωής, άκριβώς γιατί έθίσθησαν στις «*τοξικές*», κατά κυριολεξία ή μεταφορικά, ουσίες, που τους προσφέρουν συστηματικά εκείνοι που τους υπόσχονται «*παραδείσους*» άκοπης και

ξένοιαστης ζωής. Μὲ αὐτὲς ὅμως στὴν πραγματικότητα τοὺς τσακίζουν τὰ φτερὰ τῆς πίστεως στὰ Ἰδανικά καὶ τὶς Ἀξίες, πὺ θὰ τοὺς ἐξασφάλιζαν μία ζωὴ μὲ ἀγῶνες βέβαια ἀλλὰ καὶ μὲ κατακτήσεις δημιουργικές, αὐτὲς πὺ ἀποτελοῦν τὴν πραγματικὴ ἐπιτυχία στὴ ζωὴ καὶ τὴν ἐκπλήρωση τοῦ προορισμοῦ κάθε κοινωνικοῦ ἀνθρώπου.

Καὶ τί τραγικὴ χρονικὴ σύμπτωση: Αὐτὸς ὁ μθριδατισμὸς πὺ παρατηρεῖται σήμερα στὸν κοινωνικὸ τομέα εἶναι ἀκριβῶς ἀνάλογη ἐκδήλωση μὲ τὴν παθολογικὴ κατάσταση πὺ δημιουργεῖ στὸν ἀνθρώπινο ὄργανισμὸ τὸ AIDS, ἀφοῦ, ὅπως τὸ λέει ὁ ἱατρικὸς του προσδιορισμὸς (Acquired Immune Deficiency Syndrome) *Σύνδρομο ἐπίκτητης Ἀνοσοποιητικῆς Ἀνεπάρκειας*, ὡς νοσηρὴ ἐκδήλωση προκαλεῖ τὴν μείωση ἢ τὴν πλήρη καταστροφή τὸ ἀμυντικὸ ἀνοσοποιητικὸ σύστημα πὺ προστατεύει τὸν ὄργανισμὸ ἀπὸ τὶς φθοροποιὲς ἀσθένειες καὶ προκαλεῖ τὸν θάνατο.

Εἶναι ἄραγε δυνατὴ ἢ ἀντιμετώπιση τοῦ «κοινωνικοῦ μθριδατισμοῦ»; Στὴν

ἱατρικὴ διδάσκεται ὅτι ἡ ἀπόλυτη προφύλαξη ἀπὸ τὶς «τοξικὲς» οὐσίες δὲν εἶναι δυνατὴ, γιὰτὶ πάντα βρίσκουν τρόπους διεισδύσεως στὸν ὄργανισμὸ μας. Χρειαζονται ἀντίδοτα, ἀντιτοξίνες. Καὶ βέβαια αὐτὲς πρέπει νὰ χορηγηθοῦν ἐγκαιρως, πρὶν οἱ τοξίνες ὀλοκληρώσουν τὸ ἔργο τους ἀπονεκρώνοντας τὸν ὄργανισμὸ μὲ τὴν μέθοδο τοῦ Μιθριδάτη.

Κάτι ἀνάλογο θὰ πρέπει νὰ ἰσχύσει καὶ γιὰ τὴν κοινωνία μας: Ἐγκαιρὴ ἀποτοξινωτικὴ θεραπεία, πρὶν εἶναι πολὺ ἄργα.

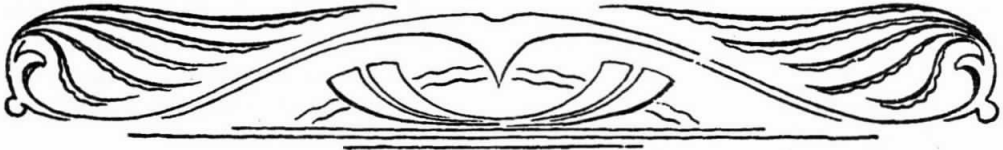
Πῶς θὰ γίνῃ ἡ ἀποτοξίνωση; Ὅχι βέβαια χωρὶς προσπάθεια. Θὰ ἀντλήσωμε τὴν δύναμη καὶ τὰ μέσα ἀπὸ τὶς δικὲς μας, δοκιμασμένες Παραδόσεις, πὺ θεμελιώνονται στὶς ἱστορικὲς Πηγὲς τοῦ Ἑλληνισμοῦ, στὶς «Πηγὲς τῶν ὑδάτων» πὺ πότισαν τὶς γενεὲς τῶν προγόνων μας καὶ κράτησαν ζωντανὲς τὶς ρίζες τοῦ δένδρου τῆς ἀνθρώπινης ἐλευθερίας, ὄχι τῆς ἀσυδοσίας πὺ χαλκεύει τὰ σκληρότερα δεσμά.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΒΑΛΛΗΝΔΡΑΣ

Ἐπίτιμος Δικηγόρος

Δρ. Ποινικῶν Ἐπιστημῶν

Ἡ ἐγγραφὴ νέων συνδρομητῶν εἰς τὰς «Ἀκτῖνας» εἶναι ἓνα πνευματικὸ ἔργον, τὸ ὁποῖον ἡμποροῦμε νὰ ἐπιτελέσωμε ὅλοι, μὲ μικρὰν προσπάθειαν.

ΣΕΛΙΔΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ 1821

Γενική είναι η αναγνώριση της μεγάλης προσφοράς της Έκκλησίας στη διατήρηση του έλληνισμού στα χρόνια της δουλείας, αλλά και η συμβολή της στην επανάσταση του 1821. Η προσφορά της στα χρόνια της δουλείας υπήρξε πολύτιμη, μεγάλη και άνυπολόγιστη. Η Έκκλησία με τους ανωτέρους και τους κατωτέρους κληρικούς ενθάρρυνε και στήριξε το λαό στα δύσκολα εκείνα χρόνια, για να αντέξει τα βάσανα της σκλαβιάς και να διατηρήσει την ορθόδοξη πίστη του και την έθνική του ταυτότητα, για να μην αφομοιωθεί με τους κατακτητές. Η Έκκλησία διατηρήθηκε και διέσωσε την παιδεία και με αυτή συνετέλεσε στη διατήρηση της ελληνικής γλώσσας και της ελληνικής συνειδήσεως. Όπως γράφει ο έθνικός μας βάρδος Άριστ. Βαλαωρίτης: «*Η Ορθόδοξος Ανατολική Έκκλησία υπήρξε προπάντων η ιερά κιβωτός, ένθα προσέφυγε και θαυμασίως διεσώθη από της πλημμύρας των άλλοτριών το αίσθημα της εθνότητος*»¹.

Και ο σύγχρονος ιστορικός Ν. Σβορώνος παρατηρεί: «*Η Έκκλησία παραμένει... ή κατευθυντήρια δύναμη του έθνους. Επί κεφαλής της εθνικής αντίστασεως σ' όλες τις μορφές της, εργαζόμενη για το σταμάτημα των εξισλαμισμών, συμμετέχοντας σ' όλες τις εξεγέρσεις, ακόμη και διευθύνοντάς τις. Έχει να επιδείξει μεγάλο αριθμό νεομαρτύρων, που είναι σύγχρονα και ήρωες της χριστιανικής πίστεως και της εθνικής αντίστασης*»².

Όπως τονίζουν πολλοί ιστορικοί, μεγάλο ρόλο στη διατήρηση της χριστιανι-

κής πίστεως και του έθνισμού των Έλλήνων έπαιξαν οι νεομάρτυρες. Αυτοί υπήρξαν οι νεώτεροι άγιοι της Έκκλησίας, οι ήρωες της πίστεως, οι όποιοι έμειναν ακλόνητοι στη χριστιανική πίστη και υπέμειναν με θάρρος τα βασανιστήρια, στα όποια θυσιάσαν και τη ζωή τους για την πίστη. Εκτός όμως από τους νεομάρτυρες υπήρξαν και χιλιάδες άλλοι κληρικοί, οι όποιοι βασανίσθηκαν και σφαγιάσθηκαν στα χρόνια της σκλαβιάς. Ο Πουκεβίλ γράφει ότι 11 Πατριάρχες, 100 Μητροπολίτες και Έπίσκοποι και 6.000 κληρικοί και μοναχοί έσφάγησαν από τους Τούρκους στα χρόνια της σκλαβιάς.

Δέν ήταν όμως λιγότερες οι θυσίες ούτε μικρότερης σημασίας ή προσφορά του κλήρου κατά την Επανάσταση του 1821. Την Επανάσταση εκείνη, όπως είναι γνωστό, προετοίμασε η Φιλική Έταιρεία, στην όποια έλαβαν μέρος πολλοί ανώτεροι αλλά και κατώτεροι κληρικοί. Στο Αρχείο Π. Σέκερη αναγράφονται τα ονόματα 68 κληρικών, ήγετικών μελών της Φιλικής Έταιρείας³. Μεταξύ αυτών πρωτεύοντα ρόλο έπαιξαν ο Γρηγόριος Δικαίος ή Παπαφλέσας, ο Μητροπολίτης Παλαιών Πατρών Γερμανός, ο Βρεσθένης Θεοδώρητος και άλλοι. Σύμφωνα με μία στατιστική από τους 24 Αρχιερείς της Πελοποννήσου οι 21 ήταν μέλη της Φιλικής Έταιρείας, δηλαδή μετείχαν σ' αυτή σε ποσοστό 87,5%. Μεγάλη ήταν ή συμμετοχή στη Φιλική Έταιρεία και των άλλων Αρχιερέων της κυρίως Ελλάδος. «*Οί μητροπολίται, οι*

μοναχοί, οί τύπου Παπαφλέσα περιφερόμενοι κληρικοί αποτελούν όλόκληρον στρατιάν, πού έτέθη είς την ύπηρεσίαν των μουσικών σκοπών τής Φιλικής Έταιρείας και μετέσχε προθύμως και ένθουσιωδώς είς την διάδοσιν αυτών»⁴. Πολλοί είναι οί άγνωστοι και άνώνυμοι κληρικοί, οί όποιοι εργάσθηκαν άφανώς για τή διάδοση των ιδεών τής Φιλικής Έταιρείας. Συχνά οί κληρικοί ήσαν οί ίδιοι κατηχητές και αυτοί συνήθως όρκιζαν τά νέα μέλη τής Φιλικής Έταιρείας.

Στίς παραμονές τής Έπαναστάσεως ή Έκκλησία εργάσθηκε έντατικά για την πνευματική προετοιμασία των πιστών για τό μεγάλο άγώνα. "Όπως γράφει ό Φωτάκος «Οί Άρχιερείς έσυγχωρούσαν είς τούς ιερείς να διαβάσουν είς τας έκκλησίας παρακλήσεις, νύκτα και ήμέρα, προς τόν Θεόν, διά να ένισχύση τούς Έλληνας είς τόν μέλλοντα άγώνα. Και είς τούς πνευματικούς δέ και είς τούς άλλους κληρικούς έσυγχώρησαν να παρακινούν κατά την έξομολόγησιν τούς Έλληνας είς την Έπανάστασιν και να την θεωρούν θρησκευτικώς συγχωρημένην, διότι ό Θεός όλους τούς ανθρώπους έπλασεν έλεύθερους... Πολλοί μάλιστα των Άρχιερέων, ως ό Έλους Άνθιμος, έκαμαν επίτηδες και εύχάς, τας όποίας έδιδαν είς τούς ιερείς των έπαρχιών και τας εδιάβαζαν μετά την παράκλησιν»⁵.

Ό Φωτάκος προσθέτει και τά έξής άξιωσημείωτα: «Κατά δέ την Έπανάστασιν ό κλήρος πρῶτος έφάνη είς τόν άγώνα με τόν σταυρόν είς τας χείρας, διά να σώση τό πλανεμένον ποίμιον και όδηγήση αυτό είς την έλευθερίαν...». Πραγματικά, οί κληρικοί έλαβαν ένεργό μέρος στην Έπανάσταση από την πρώτη άρχή της. Αυτοί εύλόγησαν τά όπλα των άγωνιστών, αυτοί έκαμαν δοξολογίες και δεήσεις στο Θεό, για να βοηθήσει τούς Έλληνες στον άγώνα τους για την έλευθερία, αυτοί πρῶτοι σε πολλά μέρη σήκωσαν τή σημαία τής Έπαναστάσεως⁶.

Πραγματικά ή συμβολή του άνωτερου και του κατώτερου κλήρου στην κήρυξη και έπειτα στη διεξαγωγή τής Έπαναστάσεως υπήρξε καθολική, έντονη και καθοριστική.

Μετά την έναρξη του άγώνα πολλοί Ίεράρχες και άλλοι κληρικοί άσκησαν ήγετικό ρόλο και πήραν διάφορα αξιώματα στην Πελοποννησιακή Γερουσία και στίς έπαναστατικές κυβερνήσεις. Άλλοι κληρικοί και μοναχοί έλαβαν μέρος σε διάφορες μάχες και πολέμησαν γενναία για την έλευθερία. Άλλοι ένθάρρυναν τούς στρατιώτες στον πόλεμο, άλλοι τούς έξομολογούσαν και τούς κοινωνούσαν, άλλοι περιέθαλπαν τραυματίες κ.λ.π. Τή δράση και την προσφορά των κληρικών στην Έπανάσταση αναφέρουν πολλά πιστοποιητικά, τά όποία εξέδωσε τό 1864 ή Έπιτροπή Έκδουλεύσεων του Ίερού Άγώνος. Αυτά σώζονται στο Τμήμα Χειρογράφων τής Έθνικής βιβλιοθήκης και σε άλλα άρχεία, ιδιωτικά ή δημόσια. Στην Έπανάσταση του 1821 συμμετείχαν με τόν ίδιο ζήλο κληρικοί και λαϊκοί, γιατί όλοι πολεμούσαν για τόν ίδιο σκοπό, «για του Χριστού την πίστη την άγία και τής Πατρίδος την έλευθερία». Όλοι άντλούσαν δύναμη από τή χριστιανική πίστη, για την υπεράσπιση τής όποίας έμάχοντο.

Καθολική, λοιπόν, ήταν ή συμμετοχή τής Έκκλησίας είς τόν ιερό άγώνα του 1821. Άλλά και ή προσφορά θυσιών δέν ήταν μικρή. Πολλοί Ίεράρχες και άλλοι κληρικοί θυσιάσαν τή ζωή τους για την έλευθερία. Πρῶτα θύματα ήσαν οί Άρχιερείς και οί Πρόκριτοι του Μοριά, πού υπάκουσαν στη διαταγή των Τούρκων και πήγαν στην Τριπολιτά τό Φεβρουάριο του 1821. Αυτοί, όταν άρχισε ή Έπανάσταση, κλείσθηκαν σε ένα μπουντρούμι, σε μία σκοτεινή φυλακή, δέθηκαν σ' ένα ξύλο και υπέφεραν τά πάνδεινα ως την άπελευθέρωση τής πόλεως από τούς Έλληνες τό Σεπτέμβριο του 1821⁷.

"Ας μή λησμονούμε ότι πρῶτο θύμα

ήταν ο Οικουμενικός Πατριάρχης Γρηγόριος ο Ε΄, ο οποίος κρεμάσθηκε από τους Τούρκους την ημέρα του Πάσχα, στις 10 'Απριλίου 1821. Η θυσία του όμως δεν πήγε χαμένη, γιατί έμψύχωσε τους αγωνιστές και τους έκαμε να πολεμούν με περισσότερο ζήλο, για να εκδικηθούν το μαρτυρικό θάνατο του Πατριάρχη τους. 'Ακόμη η θυσία αυτή κίνησε τη συμπάθεια των Ευρωπαϊκών λαών για τον ελληνικό αγώνα και ενίσχυσε το κίνημα του φιλελληνισμού. Μαζί με τον Γρηγόριο κρεμάσθηκαν και τρεις άλλοι αρχιερείς στην Κωνσταντινούπολη, ο 'Αγκιάλου Ευγένιος, ο 'Εφέσου Διονύσιος και ο Νικομηδείας 'Αθανάσιος. Μετά από οκτώ ημέρες απαγχονίσθηκαν και άλλοι πέντε αρχιερείς στην Κωνσταντινούπολη, ο επόμενος Πατριάρχης Κύριλλος ο ΣΤ΄, μαζί με τέσσερις άλλους 'Ιεράρχες, τον σοφό Δωρόθεο τόν Πρώιο, Μητροπολίτη 'Αδριανουπόλεως, τόν Γρηγόριον Δέρκων, τόν 'Ιωσήφ Θεσσαλονίκης και τόν 'Ιωαννίκιο Τυρνόβου. Στη Μακεδονία φονεύθηκε ο Μητροπολίτης 'Ιερισσοῦ και 'Αγίου 'Ορους 'Ιγνάτιος με πέντε επισκόπους, στην Κύπρο ο 'Αρχιεπίσκοπος Κυπριανός μαζί με όλους τους επισκόπους του νησιού και πολλούς άλλους κληρικούς και μοναχούς, και πολλοί άλλοι έμαρτύρησαν σε άλλα μέρη.

Στην αρχή της 'Επαναστάσεως έπεσε στη μάχη της 'Αλαμάνας ο επίσκοπος Σαλώνων 'Ησαΐας, μαζί με τόν αδελφό του Παπαγιάννη. Στη μάχη αυτή πιάσθηκε αιχμάλωτος, όπως είναι γνωστό, ο 'Αθανάσιος Διάκος, ο οποίος αρνήθηκε να αλλάξει οπιστήσε και σουβλίσθηκε από τους Τούρκους. Στην έξοδο του Μεσολογγίου ο 'Επίσκοπος Ρωγών 'Ιωσήφ ανάτιναξε τη μπαρουταποθήκη, έπειτα όμως πιάσθηκε αιχμάλωτος, όντας βαριά τραυματισμένος και θανατώθηκε άγρια από τους Τούρκους. Ο Παπαφλέσας έπεσε μαχόμενος ήρωικά στο Μανιάκι, τό 1825. 'Αναρίθμητοι είναι οι κληρικοί που υπέφεραν, τραυματίσθηκαν ή θυσιάσθηκαν για την

έλευθερία. Η 'Εκκλησία πλήρωσε βαρύ φόρο αίματος για την εθνική μας άποκατάσταση.

Η προσφορά της 'Εκκλησίας εις τόν ιερό αγώνα του 1821 υπήρξε μεγάλη και πολύτιμη. Τό σπουδαιότερο όμως είναι ότι η 'Εκκλησία έμψύχωσε τους αγωνιστές και τό λαό στο μεγάλο εκείνο αγώνα. Οι 'Ελληνες του 1821 πήραν δύναμη και θάρρος από τη χριστιανική πίστη, αλλά και από τους εκπροσώπους της, τους κληρικούς και μοναχούς. Και αν πέτυχε ο άνισος και σκληρός εκείνος αγώνας, ήταν γιατί συνδέθηκε στενά με τη χριστιανική πίστη, γιατί είχε την άμέριστη συμμετοχή και δοήθεια από την 'Εκκλησία και την εύλογία του Θεού. Και σήμερα, αν θέλουμε να επιδιώσουμε ως άτομα και ως έθνος στους δύσκολους καιρούς μας, πρέπει να στηριχθούμε στην άνεξάντλητη και ακατάβλητη δύναμη της χριστιανικής πίστεως. Πρέπει να μείνουμε πιστοί στην 'Ορθόδοξη 'Εκκλησία, η οποία είναι η κιβωτός των εθνικών μας παραδόσεων και αξιών.

Β.Χ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ:

1. Γ. Σαββίδη - 'Ελ. Τσανακόγλου, 'Αριστ. Βαλαωρίτης, τ. Β΄ Ποιήματα και πεζά. 'Εκδ. 'Ικαρος, 'Αθήνα 1981, σελ. 183.
2. Ν. Σβορώνου, 'Επισκόπησις της νεοελληνικής ιστορίας, 'Αθήνα 1976, σελ. 10, 22 και 49.
3. 'Ιω. Μελετοπούλου: Η Φιλική 'Εταιρεία. 'Αρχείον Π. Σέκρη, «Δελτίον 'Ιστορικής και 'Εθνολογικής 'Εταιρείας, τ. ΙΗ΄ (1965-66), σελ. 177 κ.έ.
4. Ι. Γριτσοπούλου, Η 'Εκκλησία εις τόν άπελευθερωτικόν αγώνα. «Παρνασσός» τ. ΙΓ΄ 'Αθήνα 1971, σελ. 257.
5. Φ. Χρυσανθοπούλου (Φωτάκου) 'Απομνημονεύματα περί της 'Ελληνικής 'Επαναστάσεως. 'Εκδ. Νεοϊστορικής διβλιοθήκης, 'Αθήνα 1955, τ. Α΄ σελ. 57.
6. Φάνη Μιχαλόπουλου, Πώς εκηρύχθη η 'Επανάσταση του 1821. 'Ενα άγνωστον έγγραφον του 'Αμβροσίου Φραντζή, 'Εφημ. «'Εθνος», 25-3-1963.
7. 'Ιωσήφ Ζαφειροπούλου, Οι 'Αρχιερείς και οι προύχοντες της εν Τριπόλει φυλακής, εν έτει 1821. 'Εν 'Αθήναις 1890.

ΤΑ ΙΔΑΝΙΚΑ ΤΩΝ ΑΓΩΝΙΣΤΩΝ ΤΟΥ ΕΙΚΟΣΙΕΝΑ ΚΑΙ Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΕΛΛΑΔΑ

Α'

Ο μεγάλος εθνικοαπελευθερωτικός Αγώνας του 1821, του οποίου την 174η επέτειο εορτάζουμε κατά το τρέχον έτος 1995, είναι αναντιρρήτως το μεγαλύτερο αφητηριακό όροσημο της Νεωτέρας Έλληνικής Ιστορίας. Τούτο οφείλεται στο γεγονός ότι, από τις δεκάδες απελευθερωτικών προσπαθειών που διεξήχθησαν στα ελληνικά έδαφη από το 1453 μέχρι το '21 με αίματηρότατες θυσίες, μόνον ο Μεγάλος αυτός Αγώνας εστέφθη από έπιτυχία.

Βέβαια, για το αίσιο αποτέλεσμα του Μεγάλου Αγώνα συνέτρεξαν πολλοί παράγοντες και συγκυρίες πέραν της άπαραμίλλου αγωνιστικότητας. Τέτοιοι υπήρξαν: η κατάλληλη προετοιμασία των υποδούλων εκ μέρους της Φιλικής Έταιρείας, ή εξάσκηση στα όπλα πολλών αγωνιστών, αρματολών και κλεφτών, στην αλλη του Άλη πασά και συγκυρίες που αναφέρονταν στην έξυπνη επήρση ή μη ξένων εθνικών συμφερόντων κ.λπ. Οι μεγαλύτεροι όμως παράγοντες της τελικής νίκης των Αγωνιστών του '21 υπήρξαν: ή πεποίθησή τους στην τελική νίκη, το πάθος τους για την έλευθερία, ή πίστη στα Έλληνορθόδοξα ιδανικά και ή αγνότητα των προθέσεών τους.

Μοναδικός στόχος τους ήταν ή απελευθέρωση της πατρίδας με κάθε θυσία. Το μεγάλο σύνθημά τους ήταν «**έλευθερία ή θάνατος**». Αυτή ή ολόψυχη άφοσίωσή τους στην ιδέα της Έλευθερίας μετέβαλε ακόμη και τα πρόχειρα γεωργικά έργαλαία σε αποτελεσματικά όπλα. Αυτή ή άφοσίωση, τουλάχιστον στα πρώτα χρόνια, δημιούργησε το βασικό πλαίσιο, πάνω στο όποιο στηρίχθηκαν οι περαιτέρω προσπάθειες.

Δέν έλειψαν δέβαια και εδώ τα με-

λανά σημεία, όπως εκείνα του έμφυλιού, που ήταν ίσως συνέπεια της έλλείψεως ενιαίας και ισχυρής ήγεσίας και της κοπώσεως, αλλά και ή συγκυριακή εκδήλωση, για μιá ακόμη φορά, του καταστρεπτικού έλαττώματος της φυλής μας, της διχονοίας. Όμως αυτά τα μελανά σημεία, μπροστά στο μεγάλο κατόρθωμα, σμικρύνονται και παραμερίζονται ακόμη και στα «Απομνημονεύματα» των Αγωνιστών και στα διβλία «Ιστορίας της Έπαναστάσεως».

Μερικοί ισχυρίσθηκαν, ότι τον Μεγάλο Αγώνα του 1821 ένέπνευσε στους υποδούλους ή Γαλλική έπανάσταση, ή Αμερικανική ή άλλοι παράγοντες. Οι ιδέες όμως αυτές έφθαναν μόνον στην άφρόκρεμα των Έλλήνων πατριωτών και όχι σε όλους τους αγωνιστές. Έξ άλλου, ούτε οι έλπίδες που σκορπούσαν οι Ρωσοτουρκικοί πόλεμοι θα ήταν αρκετές να εμπνεύσουν έναν αγώνα, όπως αυτός του 1821.

Η Έπανάσταση, όπως λέει και ένας νεώτερος έρευνήτης, «*ήταν ένσυνείδητη πράξη ώριμότητας, καρπός επίμονης και επίπονης καλλιέργειας των πνευμάτων, που οι άπαρχές της βρίσκονταν στα πρώτα κιόλας μετά την "Αλωση χρόνια"*» (Ιω. Παπαϊωάννου, Ιστορικές γραμμές, τόμος Α', σ. 224).

Αυτό επιβεβαιώνει και ο Μακρυγιάννης, λέγοντας ότι εμπνευστές των Αγωνιστών ήταν ο γερο-Σωκράτης, ο Πλάτωνας, ο Θεμιστοκλής, ο λεβέντης Λεωνίδας «*αυτοίνοι οι αγαθοί και δίκαιοι, ...οί γενναίοι υπερασπισται της λευτεριάς, με πατριωτισμόν, με καθαρή άντρεία, με άρετή... δια τουτο θέλησε ο Θεός ο δίκαιος κι άνάστησε και τους απογόνους τους*» (Απομνημονεύματα, Βιβλ. Β', κεφ. γ', σελ. 341).

Π' αὐτὸ καὶ ὁ Κολοκοτρῶνης ἔλεγε:

«Ἡ ἐπανάσταση ἡ ἐδική μας δὲν ὁμοιάζει μὲ καμιὰν ἀπ' ὅσες γίνονταν σήμερον εἰς τὴν Εὐρώπην. Τῆς Εὐρώπης οἱ ἐπαναστάσεις ἐναντίον τῶν διοικήσεών των εἶναι ἐμφύλιος πόλεμος. Ὁ ἐδικός μας πόλεμος ἦτον ὁ πλεόν δίκαιος, ἦτον ἔθνος μὲ ἄλλο ἔθνος, ἦτον μὲ ἕνα λαόν, ὅπου ποτὲ δὲν ἠθέλησε νὰ ἀναγνωρισθῆ ὡς τοιοῦτος, οὔτε νὰ ὀρκισθῆ, παρὰ μόνον ὅ,τι ἔκαμνε ἢ βία. Οὔτε ὁ Σουλτάνος ἠθέλησε ποτὲ νὰ θεωρήσῃ τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν ὡς λαόν, ἀλλ' ὡς σκλάβους» (Διήγησις συμβάντων τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς, σελ. 159).

Ὁ ἴδιος ὁ Γέρος τοῦ Μωριά σὲ ἄλλες σελίδες τῆς «Διηγήσεως» του (19, 20, 29) μᾶς ὁμιλεῖ γιὰ τὰ στηρίγματα τους «...Ὅταν εἶδα ὅτι εἰς τὰ συμβούλια τῆς Βιέννης δὲν ἔγινε κανένα καλὸ γιὰ μᾶς, ἀπελπίσθηκα ἀπὸ τοὺς ξένους καὶ εἶπα νὰ μὴν ἔχωμεν ἐλπίδα λυτρώσεως ἄλλην παρὰ ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν μας καὶ ἀπὸ τὸν Ὑψιστον... Ἐμέστωσε καὶ ἡ Ἐταιρεία πού ἐχρησίμευσεν ὡς μία σύνοδος οἰκουμένη τῆς Ἑλλάδος... Πλησίον εἰς τὸν ἱερέα ἦτον ὁ λαϊκός, καθήμενοι εἰς ἕνα σκαμνί, Πατριάρχης καὶ τζοπάνης, ναύτης καὶ γραμματισμένοι, ἰατροὶ καὶ ἄρρωστοι, κλεφτοκαπεταναῖοι, προεστοὶ καὶ ἔμποροι, ἡ σύνοδος ἐργάζετο ἄκοπα».

Καὶ ὁ Σπυριδῶν Τρικούπης γράφει ὅτι «Ἡ ἑλληνικὴ ἐπανάστασις διακρίνεται τῶν λοιπῶν διὰ τινὰ ἰδιαίτερα χαρακτηριστικὰ πολλοῦ λόγου ἄξια... Ἐπεχείρησε ἐπιχείρημα δεξιώτερον καὶ ἐνδοξότερον, νὰ ἐξώσῃ διὰ τῶν ὀπλων ἐκ τῆς Ἑλλάδος ξένην καὶ ἀλλόθρησκον φυλὴν, ἣτις ἠχμαλώτευσεν αὐτὴν πρὸ αἰῶνων...» ἀντιδιαστέλλοντάς τινὰ πρὸς τὶς ἐπαναστάσεις ἄλλων ἐθνῶν (Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως, τόμ. Δ', σελ. 359).

Ὁ δὲ ἐθνικός μας ἱστορικός Κων. Παπαρηγόπουλος, πού καὶ ὁ ἴδιος ἔζησε καὶ ἔπαθε οἰκογενιακῶς καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς Ἐπαναστάσεως, γράφει «Ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασις δὲν παρήχθη ἐκ

τύχης, ἀλλ' ἦτο ἀποτέλεσμα ἀναπόδραστον ὄλων τῶν προηγουμένων περιστάσεων, πόθων καὶ ἐνεργειῶν τοῦ ἔθνους. Τὸ ἔθνος δὲν ἀνέστη αἰφνίδιον, ἀλλ' ἀπλῶς ἀνασυνέταξε τὰς δυνάμεις του, τὰς ὁποίας τοσαύκις ἐχρησιμοποίησε ἀπὸ τῆς Ἀλώσεως καὶ ἐξῆς καὶ συνετόνησε τὰς ἐνεργείας του κινούμενον ἐκ τῶν ἔνδον, ἐκ τῆς ἰδίας του ἀνάγκης καὶ διαθέσεως» (Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, ἐκδ. Γαλαξία, τόμ. ΙΔ' σελ. 298).

Καὶ ἡ Α' ἐθνοσυνέλευσις τῆς Ἐπιδαύρου διεκήρυσσε: «Ὁ κατὰ τῶν Τούρκων πόλεμος ἡμῶν μακρὰν τοῦ νὰ στηρίζεται εἰς ἀρχὰς τινὰς δημιουργικὰς καὶ στασιώδεις ἢ ἰδιοφελεῖς μέρους τοῦ συμπαντος Ἑλληνικοῦ ἔθνους σκοπούς, εἶναι πόλεμος ἐθνικός, πόλεμος ἱερός, τοῦ ὁποίου ἡ μόνη αἰτία εἶναι ἡ ἀνάκτησις τῶν δικαίων τῆς προσωπικῆς ἡμῶν ἐλευθερίας, τῆς ἰδιοκτησίας καὶ τῆς τιμῆς» (Προκήρυξις 15 Ἰανουαρίου 1822).

Ἡ ἐλευθερία ἦταν πράγματι «ἀπ' τὰ κόκκαλα βγαλμένη τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερά», ὅπως ἐπιβεβαιώνει καὶ ὁ ἐθνικός μας ποιητὴς Διον. Σολωμός.

Ὁ δὲ Σπ. Μελάς ἀνακεφαλαιώνει μὲ τὴ γλαφυρὴ πέννα του: «Τὸ πνεῦμα ἐτόίμασε τὸ '21 μ' ἐπίμονη καὶ πολυχρόνια καλλιέργεια, στηριγμένο ἀπόλυτα στὴν ἑλληνικὴ παράδοση... Μιὰ φυλὴ ἀνώτερη, περήφανη καὶ γενναία συνεχίζει τὴν ἡρωικὴ τῆς παράδοση τῆς λευτεριάς καὶ ἀνθρώπινης ἀξιοπρέπειας τοακίζοντας μ' ἀγῶνα ὑπεράνθρωπο τὸ ζυγὸ τῆς σκλαβιάς. Ξαναφιτάνει Μαραθῶνες καὶ Σαλαμίνας. Καὶ γίνεται παράδειγμα, σ' ὅλους τοὺς λαούς, πού τὴν ἀκολουθοῦν ὁ ἕνας μετὰ τὸν ἄλλον. Δημιουργεῖ νέο Διεθνὲς δίκαιο, στεργιώνοντας τὴν ἀρχὴ τῶν ἐθνοτήτων... Τῆ σημαία του κρατεῖ ἕνας δεσπότης. Καὶ τὸ ράσο του εἶναι σύμβολο διπλό: Ὁρησκεία καὶ Παιδεία» (Ἑλληνικὴ Δημιουργία, Τὸ ἀθάνατο '21, σελ. 143).

Δὲν χρειάζεται, νομίζομε, νὰ λεχθοῦν περισσότερα περὶ τοῦ νικηφόρου ἐκείνου

Ἄγωνα τοῦ '21 καὶ τοῦ σπουδαιοτάτου ρόλου ποὺ διεδραμάτισαν σ' αὐτὸν ἡ ὁμοψυχία, ἡ ἀγνότητα τῆς προσπαθείας καὶ ἡ πίστη τῶν ἀγωνιστῶν στὴν ἰδέα τῆς ἐθνικῆς ἐλευθερίας καὶ τῶν ἑλληνοχριστιανικῶν παραδόσεων.

Β'

Πέρασαν ἀπὸ τότε 174 χρόνια. Ἡ πατρίδα μας κατὰ τὸ διάστημα αὐτὸ διεξήγαγε ἀγῶνες καὶ τιτανομαχίες, ἐπεξέτεινε τὰ ὄριά της συμπεριλαμβάνοντας στοὺς κόλπους της καὶ ἄλλα ἐδάφη της, χωρὶς ὅμως νὰ ὀλοκληρώσῃ τὸ ἔργο τῆς ἀπελευθερώσεως ὅλων τῶν ὑποδοῦλων Ἑλλήνων. Ἐμείναν οἱ *ἀλύτρωτες πατρίδες* χωρὶς ἐλπίδες...

Οἱ ἀπόγονοι τῶν Ἀγωνιστῶν τοῦ '21 κατήγαγαν θριάμβους σὲ κάποιες στιγμὲς τῆς Ἱστορίας (Μακεδονικὸς Ἀγῶνας, Βαλκανικοὶ πόλεμοι, Α' παγκόσμιος πόλεμος, νικηφόρος Ἑλληνοϊταλικὸς πόλεμος, Β' παγκόσμιος πόλεμος), δοκίμασαν ὅμως καὶ τὴν πίκρα τῆς ἡττας τὸ 1897, τοῦ 1922, καὶ τὴν καταστροφικὴ λαίλαπα τοῦ ἐμφυλίου, ποὺ πολλοὶ ἀπὸ μᾶς ζήσαμε.

Σήμερα ὅμως, στὰ 1995, ποὺ γράφονται οἱ γραμμὲς αὐτές, σὲ ποιά πνευματικὴ κατάσταση βρίσκεται τὸ ἔθνος ἐν συγκρίσει μὲ ἐκείνη τοῦ 1821; Εἶναι μιὰ ἐρώτηση ποὺ φθάνει στὰ χεῖλη ὅλων μας μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς ἐπετείου τῆς 25ης Μαρτίου.

Ἐνα σημαντικὸ στοιχεῖο τῆς Ἑλλάδος σήμερα εἶναι τὸ γεγονὸς ὅτι αὐτὴ ἀποτελεῖ μέλος τῆς ἐκ 15, μέχρι τώρα, κρατῶν-μελῶν συνισταμένης Εὐρωπαϊκῆς Ἐνώσεως. Τὸ γεγονὸς αὐτό, ἡ μεταπολεμικὴ οἰκονομικὴ ἀνοδος τῆς Ἑλλάδος, ἡ σκέψη ὅτι ἓνας θερμὸς πόλεμος ἔχει ἀπομακρυνθῆ, ὅλα αὐτὰ καὶ ἀσφαλῶς καὶ ἄλλα, ξεστράτισαν τὸν Νεοέλληνα ἀπὸ τὰ ἰδανικά του. Πολλοὶ ὑποτάχθηκαν στὸν ὕλοζοισμὸ, στὸν καταναλωτισμὸ, ἔγιναν ἀτομιστές, ἔπαυσαν νὰ σκέπτονται, γκρέμισαν κάθε ἀξία, κάθε ἱεραρχία, ἕναν ἔχουν

δάσκαλο, τὴν ΤV, καὶ μεταβλήθηκαν σὲ μαζάνθρωπους καὶ ὅλη τὴ δύναμή τους τὴν τοποθέτησαν στὸ χροῖμα.

Μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς ἐπετείου τῆς 25ης Μαρτίου, ὅμως, φυσικὸ εἶναι νὰ παραλληλίσουμε τοὺς ἐχθροὺς τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ τῆς σημερινῆς, καθὼς καὶ τὸν τρόπον ἀντιμετωπίσεώς των ἀπὸ τοὺς Ἀγωνιστές, ὅλους τοὺς Ἕλληνες τοῦ Εἰκοσιένα καὶ τοὺς σημερινούς.

Τότε ἓνας ἦταν ὁ ἐχθρὸς, ὁ αἰώνιος δυνάστης τοῦρκος, ποὺ στεροῦσε τὸ πολυτιμότερο ἀγαθὸ τῆς ἐλευθερίας ἀπὸ τοὺς προγόνους μας. Καὶ ἐκείνοι τὸν ἀντιμετώπισαν, ὅπως εἶδαμε στὸ ἀ' μέρος, μὲ ἥρωισμό, μὲ αὐτοθυσία, μὲ ἀπόλυτη ἀγνότητα προθέσεων, γι' αὐτὸ καὶ ἐνίκησαν.

Στὴν ἐποχὴ μας, ὅπως εἶναι σ' ὅλους γνωστό, δὲν ἐξέλειπαν οἱ ἐχθροί, ἀπεναντίας πολλαπλασιάστηκαν, μὲ διαφορετικὴ ὅμως μορφή. Καί, τὸ χειρότερο, ἓνα πλῆθος ἐχθρῶν βρισκοντας τὶς πόρτες ἀφύλακτες, ὤρμησαν καὶ γκρεμίζουν τὰ στηρίγματα τῆς Πατρίδας, διαφθείρουν καὶ ἐκμαυλίζουν τὴν Ἑλληνικὴ ψυχὴ.

Γ'

Ποιοὶ θὰ ὑψώσουν τὸ ἀνάστημά τους νὰ ἀμυνθοῦν *ἐπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος* ὅπως ἔκαναν οἱ πρόγονοί μας τοῦ Εἰκοσιένα;

Ποιά θέση κατέχουν στὴν ψυχὴ μας οἱ λέξεις **Πατρίδα, ἐλευθερία, ἰδανικά;**

Ἀσφαλῶς δὲν χάθηκαν καὶ σήμερα οἱ ὀρθοφρονούντες καὶ ἡ ἐλπίδα γιὰ ἓνα λαμπρὸ ἐθνικὸ μέλλον δὲν ἐξέλειπε. Οἱ ἀναφανόμενοι κίνδυνοι νὰ χαθῆ ἡ ἑλληνικὴ ταυτότητα καὶ νὰ ἐξαφανισθῆ τὸ Ἔθνος, θὰ ξυπνήσουν τοὺς Ἕλληνες, διότι *«δὲν ζῆ χωρὶς πατρίδα ἢ ἀνθρώπινη ψυχὴ»* κατὰ τὴν ἔκφραση τοῦ ποιητῆ.

Ἄς κοιτάξουμε, λοιπόν, γιὰ μιὰ ἀκόμη φορά, στὰ μάτια τοὺς Ἀγωνιστὲς ἐκείνους τοῦ '21 καὶ ἄς ἐμπνευθοῦμε ἀπ' τὸ παράδειγμά τους.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Γ. ΚΟΥΤΡΟΥΜΠΙΑΣ

ΤΟ ΓΝΩΣΙΟΛΟΓΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

Α) Οί άπαρχές τής γνώσης

«*Ή όρεξις του ειδέναι*» που δημιουργεί τή γνώση, ή επιθυμία να μάθουμε τò τί, τò που, τò πότε, τò πώς, τò γιατί, μās ώθει σè κάθε δραστηριότητα. Αύτ ή έδημιούργησε τήν έρευνα τής άρχής, τής ούσίας, τής δομής, του σκοπου και του τέλους του κόσμου. Έτσι ο άνθρωπος προχώρησε προς τή γνώση και έρευνά τή συγκρότηση, τή γένεση και τήν εξέλιξη του κόσμου. Μελετά τά φαινόμενά του, τισ λειτουργίες του, τήν ζωή του έμβιου κόσμου, τήν πνευματική δύναμη του ανθρώπου και τά μυστήρια του Σύμπαντος.

Οί δρόμοι τής γνώσης χαράζονται από τò άτομικό και καθιερώνονται από τò συλλογικό πνεύμα. Ή παρατήρηση, ή σκέψη και ή φαντασία όλίγων μεγαλοφυών οδηγεί τή γνώση από διάφορα μονοπάτια στη θεώρηση τών πάντων, γιατί τò πνεύμα είναι παντοδύναμο και έλεύθερο. Φιλοσοφώντας σήμερα ο άνθρωπος διαπιστώνει ότι, αν άρχίζαμε από άλλες πρώτες ιδέες και ακολουθούσαμε άλλες άρχές και σκεπτόμαστε διαφορετικά, θα φθάναμε σè άλλη θεώρηση του κόσμου. Γιατί τò κάθε τί δεν έχει ένα απόλυτο ουσιώδες κατηγορημα, τò όποιο να αναφέρεται στο αντικείμενο καθεαυτό.

Ή γνώση πηγάζει από μιá ανάγκη τής ανθρώπινης φύσης. Ο άνθρωπος αγαπά τή γνώση, ή όποία είναι αυθόρμητη και ανιδιοτελής. Αύτ ήν άγάπη τονίζει ο Άριστοτέλης λέγοντας «*Πάντες οί άνθρωποι του ειδέναι όρέγονται φύσει*». Ο Πλάτων πάλιν ύποστηρίζει ότι ο πολιτισμός προέρχεται από τή συνεργασία τής Άθηνās και του Ήφαίστου,

δηλαδή από τήν άγάπη προς τή σοφία και τήν άγάπη προς τήν τεχνική και τήν ώφελιμότητα. Τήν αναγκαιότητα τής γνώσης τονίζει και ο Fr. Bacon, που εργάσθηκε πολυ για τήν προαγωγή τής Έπιστήμης εισάγοντας τήν πειραματική μέθοδο. Αύτος γράφει ότι «*ή φύση νικάται, μόνον όταν ύπακούσουμε σ' αύτήν*», που σημαίνει ότι πρέπει να γνωρίζουμε τούς νόμους τής φύσης και να στηριχθούμε σ' αύτούς. Ο Ξενοφάνης, ο ίδρυτής τής σχολής τών Έλεατών πιστεύει ότι ή δύναμη τής γνώσης είναι περιορισμένη και δεν φθάνει στην πραγματικήν άλήθεια. Άποδέχεται ότι ή γνώση είναι ύποκειμενική και σχετική, χρησιμη όμως στη ζωή. Λέγει ότι δεν μπορούμε να γνωρίσουμε τήν ούσία τών όντων, αλλά τò πώς φαίνονται. Δεν γνωρίζουμε τήν άλήθεια τών πραγμάτων, αλλά μόνο τισ σχέσεις μεταξύ τών φαινομένων. Γιατί ή απόλυτη γνώση και άλήθεια ανήκει μόνο στον Θεό. Ο Ξενοφάνης εξετάζοντας τò αντικείμενο τής γνώσης λέγει: Μπορεί να είναι κάτι τò πραγματικό και να ύπάρχει έξω από τή συνείδηση ή να είναι κάτι τò πνευματικό και να ύπάρχει μόνο στη συνείδηση ή τέλος να ύπάρχει έξω από τή συνείδηση και να μη μπορεί να γνωσθèi όπως είναι, αλλά όπως φαίνεται. Ο Ίσοκράτης πάλι πιστεύει ότι ή γνώση αποκτάται κυρίως από τισ αισθήσεις και εξηγεί ότι ή νόηση δεν μπορεί να συλλάβει τήν άληθινή γνώση, γιατί ή ούσία τών πραγμάτων είναι πέραν τής αντιληπτικής μας ίκανότητας. Γνωρίζουμε τή «δόξα», ή όποία είναι έπιφανειακή και ύποκειμενική γνώση, που δεν εισδύει στο βάθος. Ή άληθινή γνώση κατ'

αὐτὸν εἶναι ἀπρόσιτη, γιατί ὅ,τι θεωρεῖται τὴ μιὰ ἐποχὴ σωστό, μπορεῖ ἀργότερα νὰ μὴ εἶναι καὶ ἀντίστροφα. Λέγει ἀκόμη ὅτι, ὅσο καὶ ἂν εὐρύνει ὁ ἄνθρωπος τὴ γνώση του, ποτὲ δὲν θὰ μπορέσει νὰ σπάσει τὸ φράγμα ποῦ χωρίζει τὸ παρὸν ἀπὸ τὸ μέλλον καὶ τὸ μέλλον θὰ παραμένει ἄγνωστο.

Ἐπιπλέον πάλι πιστεύει ὅτι ἡ γνώση ἐκτείνεται σὲ δύο κόσμους, τὸν αἰσθητὸν καὶ τὸν νοητὸν. Ἡ γνώση τοῦ αἰσθητοῦ κόσμου εἶναι κατώτερη καὶ εἶναι ἡ σκιά τῶν πραγμάτων. Ἐνῶ ἡ γνώση τοῦ νοητοῦ κόσμου εἶναι ἀνώτερη καὶ περιλαμβάνει: 1) Τὶς τέχνες καὶ τὶς δεξιότητες σὲ μιὰ γενικὴ σκοπιὰ καὶ 2) Τὶς ιδέες καὶ τὸν καθαρὸ λόγο. Ἐπιπλέον διακρίνει τὴ «δόξα» ἀπὸ τὴν «Ἐπιστήμη». Ἡ δόξα, λέγει βρίσκεται μεταξὺ ἀγνοίας καὶ γνώσης, ἐνῶ ἡ Ἐπιστήμη ταυτίζεται μὲ τὴν ἀλήθεια. Ἡ «ιδέα» εἶναι τὸ φῶς ποῦ φωτίζει τὰ πράγματα, γιὰ νὰ γίνουν κατανοητά. Ἡ γνώση, λέγει, ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴ σχέση τοῦ πράγματος πρὸς τὴν «ιδέα». Οἱ «ιδέες» δὲν εἶναι αἰσθητὲς καὶ συλλαμβάνονται μὲ τὴν νόηση. Χαρακτηρίζονται ἀπὸ ἀκρίβεια, ἀχρονικότητα καὶ ἀνεξαρτησία καὶ ἔχουν μοντέλο τους τὶς μαθηματικὲς ὀντότητες. Ἐχομε ἀνάμνηση τῶν ἰδεῶν ἀπὸ τὴ γνώση ποῦ κατεῖχε ἡ ψυχὴ πρὶν ἀπὸ τὴν ἔνωσή της μὲ τὸ σῶμα. Κατὰ τὸν Πλάτωνα ἡ γνώση καὶ ἡ ἀλήθεια ἀνήκουν σὲ μιὰ ὑπερβατολογικὴ διάταξη, στὸ χῶρο τῶν καθαρῶν καὶ αἰωνίων ἰδεῶν, ὁ ὁποῖος εἶναι πέραν τοῦ αἰσθητοῦ κόσμου.

Β) Ἡ ἐξέλιξη τῆς γνώσης

Ἡ σκέψη καὶ ὁ λογισμὸς ἀναπτύχθηκε ἀπὸ τὴ μακροχρόνια, ἐμπειρικὴ ἐνασχόληση. Ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὴν ἀρχή, γιὰ νὰ καλύψει τὶς πρακτικὲς διαστάσεις τῆς ζωῆς, ἐρχόταν σὲ ἄμεση ἐπικοινωνία μὲ τὴ φύση. Αὐτὴ ἡ ἀμεσότητα μὲ τὸ φυσικὸ κόσμο, οἱ συγκρούσεις μὲ τὶς δυνάμεις του καὶ οἱ ἀνάγκες

ἐπιβίωσης γέννησαν τὴ γνώση. Βλέπει ἓνα κυλινδρικό ἀντικείμενο νὰ κυλάει καὶ κατασκευάζει τὸν τροχό. Βλέπει τὴ δύναμη τοῦ ἀέρα ὅταν φυσᾷ καὶ φτιάχνει τὸ πανί γιὰ τὴ βάρκα καὶ γιὰ τὸ μύλο, κ.δ.κ. Ἐτσι ἡ γνώση ξεκίνησε ἀπὸ τὶς ἀνάγκες τῆς ζωῆς καὶ οἱ πρῶτες ἐπιτυχίες τῆς εἶχαν πρακτικὸ καὶ ὠφελμιστικὸ χαρακτήρα. Ἀμέσως ἡ γνώση ἄρχισε νὰ πλουτίζεται, ἡ ἐπινοητικὴ καὶ δημιουργικὴ ἱκανότητα τοῦ ἀνθρώπου νὰ αὐξάνεται καὶ ὁ ἄνθρωπος νὰ προοδεύει. Ἀργότερα ἡ γνώση ἐπηρεάστηκε καὶ ἀναβαθμίστηκε ἀπὸ τὶς φιλοσοφικὲς, τὶς ἐπιστημονικὲς καὶ τὶς μεταφυσικὲς ιδέες. Ἀπὸ τὴ συγκεκριμένη καὶ πρακτικὴ γνώση προχώρησε στὴν ἀφηρημένη καὶ θεωρητικὴ. Σ' αὐτὸ βοήθησε ἡ ἐμπειρικὴ καὶ μυθικὴ ἀντίληψη τοῦ κόσμου: Ὁ μῦθος ποῦ ξεκινᾷ ἀπὸ τὴν ἐμπειρία καὶ πλουτίζεται ἀπὸ τὴ φαντασία ἐνισχύει τὴ σκέψη καὶ τὸ λογισμὸ. Ὁ μῦθος ἦταν ἓνας τρόπος ἐκφρασης τῶν πρώτων σοφῶν μὲ τὴν πρωτόγονη νοοτροπία γιὰ νὰ διδάξουν ὠρισμένα πράγματα. Στὴ μυθικὴ ἀντίληψη δὲν ὑπῆρχε διαφορὰ ἀνάμεσα στὸ κοσμικὸ καὶ στὸ μεταφυσικὸ. Τὸ μυθικὸ πνεῦμα ἀποτελοῦσε τροφὴ τῆς ψυχῆς καὶ ἦτο συμβολικὸ, δηλαδὴ ἀπέκρυβε καὶ ἀποκάλυπτε ταυτόχρονα μιὰν ἀλήθεια. Τὸ μυθικὸ πνεῦμα, ἦτο μιὰ προλογικὴ σύλληψη ἡ ὁποία ἀναφερόταν στὴ Μαγεία στὴν Ἀλχημεία, στὴ Θεοσοφία καὶ ἐπεκτεινόταν στὴν Κοσμογονία, στὴ Φυσικὴ, στὰ Μαθηματικὰ καὶ στὴ Φιλοσοφία. Ἀπὸ τὸ μυθικὸ πνεῦμα μὲ τὴν αὐξανόμενη ἐμπειρία, τὴ δημιουργικὴ φαντασία καὶ τὴ λογικὴ ἐπεξεργασία ἄρχισε νὰ ἀναπτύσσεται τὸ ἐπιστημονικὸ. Σιγὰ σιγὰ ἄρχισε ἡ ἐπιστημονικὴ συνείδηση νὰ ἀναπτύσσεται καὶ νὰ περιορίζει ἢ νὰ ἀποβάλλει τὸ μυθικὸ πνεῦμα.

Ἐτσι ὁ ἄνθρωπος τώρα ἄρχισε νὰ διαλέγεται μὲ τὴ λογικὴ του μὲ τὸν κόσμο

και να κοινωνει με την πραγματικοτητα. Ο λογισμος του στηριζεται τωρα στο αμεσο, στο αισθητο, στην υπαρξη, στην φαντασια, στην ενοραση. Μελετα το φυσικο κοσμο, το αγαθον και το θειον. Δεν μπορει ομως να βγει απο την κοσμικη πραγματικοτητα. Γι' αυτο σκεπτεται και εκφραζεται κοσμικα. Ακομη και την υπερβατοτητα εκφραζει ανθρωπομορφικα στο χωροχρονικο διαστημα. Καθεπραγμα κοινωνει με τον ανθρωπο και αυτη η κοινωνια παραγει τη λογικη σχεση και κριση. Η γνωση γινεται δυναμικη και συμβαδιζει με την κοινωνια. Γνωση και κοινωνια συνυπαρχουν και ειναι αλληλενδετες. Εχουν την ιδια αφετηρια και κοινή υπαρξη. Συνεργαζονται και εξελισσονται μαζι, γιατι όσο περισσοτερο κοινωνουμε με εναπραγμα, τόσο περισσοτερο το γνωριζουμε. Κοινωνοντας συνεχως με τον κοσμο μαθαινουμε τα μυστικα του, γνωριζουμε τη δομη και τη λειτουργια του.

Γ) Τι ειναι Γνωση

Γνωση ειναι η πεποιθηση για την πραγματικοτητα, η οποια προερχεται απο υποκειμενικους και αντικειμενικους λογους. Ειναι συνθετο πνευματικο φαινόμενο το οποιο προϋποθετει: 1) Το υποκειμενο, το οποιο γνωριζει. 2) Το αντικειμενο, το οποιο γνωριζουμε και 3) Το αποτελεσμα την «εικόνα» του αντικειμενου μέσα στη συνειδηση. Η γνωση δεν ειναι η σκεψη. Ακομη δεν ειναι η πιστη που μπορει να χρησιμοποιει, γιατι η πιστη στηριζεται σε αλλη εμπειρια και μπορει να υπερβει το Λογο και να πετυχει μια ανωτερη γνωση. Απο τους Προσωκρατικους φιλοσοφους γινεται διακριση των στοιχειων της γνωσης: υποκειμενου, αντικειμενου και γνωσης του «φαινομενου». Ο Πλατων εξετάζει συστηματικα τα φαινόμενα, ο,τι γνωριζουμε και λεγει οτι τα φαινόμενα, τα οποια προερχονται απο την αισθητηριακή αντίληψη και τη νόηση ειναι

σχετικα και αλλαζουν συνεχως, ενω τα «πραγματα», τα οντα καθ' εαυτα μενουν απολυτα και αναλλοιωτα.

Η γνωση ειναι οχι μονο μια ορισμενη συλληψη του οντος, αλλα και η συλληψη αυτου του οντος απο ενα αλλο. Ειναι μια εξοδος απο τον εαυτο μας, μια αναφορα προς κατι, που δεν μπορει να ειναι αυτο το ιδιο. Ακομη και στην αυτογνωσια ενα μέρος του εαυτου μας εξετάζει ενα αλλο μέρος του. Γνωστικη ενεργεια τωρα ειναι η δυναμικη λειτουργια της συνειδησης που συλλαμβανει και διαχωριζει το υποκειμενο απο το αντικειμενο. Η συνειδηση ειναι μια υποσταση που με το ενεργημα της, τη γνωση συλλαμβανει την πραγματικοτητα, το ον. Αυτη με την ενεργεια της ββαιωνει την παρουσια της στον κοσμο του «Ειναι». Οντολογικα προσδιοριζονται οσα συλλαμβανονται απο τη συνειδηση, οχι ομως και η συνειδηση. Γι' αυτο θεωρουν τη συνειδηση σε μια αλλη περιοχη, οχι «μη ον», αλλα κατι επεκεινα του οντος και μη οντος, κατι που δεν επιδεχεται οντολογικο χαρακτηρα.

Στη λειτουργια της γνωσης διακρινουμε τρεις ταξεις: την αισθηση, την αντίληψη και τη νόηση. Η πρωτη γνωριμια με ταπραγματα γινεται με την αισθηση, η οποια ειναι αμεση και αυθόρμητη. Μ' αυτην συνειδητοποιουμε την υπαρξη και λειτουργια του Συμπαντος ως συνεχους κοινωνιας, στην οποια μετέχουμε. Η αισθηση μας φερνει σε αμεση επαφη με την πραγματικοτητα και μας αποκαλυπτει το Συμπαν στο μετρο των εκαστοτε δυνατοτητων μας. Η αντίληψη, η οποια αναφερεται σ' ενα αντικειμενο δια της αισθησεως, ειναι εμπειρικη. Κατα τον Kant το απροσδιόριστο περιεχομενο αυτης της αντίληψης ειναι ενα «φαινομενο». Η υλη του φαινομενου, η γνωση, που αρχιζει απο την εμπειρια, ειναι a posteriori. Η μορφη

του όμως μπορεί να θεωρηθεί έξω από την αίσθηση και είναι ή «καθαρή» αντίληψη, ή όποια υπάρχει στη νόηση a priori, ως κύρια μορφή της αισθητικότητας. 'Η a priori γνώση είναι απόλυτα ανεξάρτητη από την εμπειρία.

'Η γνώση στηρίζεται στις πληροφορίες μας με τις αισθητήριες αντιλήψεις και στη νοητική τους επεξεργασία. Γνωρίζουμε ότι άμεσα ή έμμεσα μπορεί να αποκαλυφθεί με τον ένα ή τον άλλο τρόπο με τη δραστηριότητά μας. 'Η αίσθηση και ή εμπειρία συνδιάζονται και κατευθύνονται από τη σκέψη, ή όποια συμπληρώνει και φωτίζει τὰ όντα. 'Η σκέψη συγκρίνει, έλέγχει, συμπληρώνει, γενικεύει και διαμορφώνει σιγά σιγά τις άφηρημένες ιδέες. Στη συνέχεια προχωρεί στην κρίση, στις έσωτερικές και άμοιβαίες σχέσεις τών φαινομένων, στις άρχές και τούς νόμους. Τὰ αισθητά όμως δεδομένα δεν εξαντλούνται στην ένότητα τών λογικών κανόνων. Γι' αυτό ή γνώση είναι σχετική, περιορισμένη και έλλειμματική και δίνει άπλως μιá σχέση με τὰ πράγματα. 'Η γνώση ανεβάζει συνεχώς πνευματικά τόν άνθρωπο. Πιστεύουμε ότι ξέρουμε πολλά και ότι οί γνώσεις μας είναι άκριβείς και πλούσιες. Μας λείπει όμως ή γνώση στην καθαρή και απόλυτη μορφή της. Λείπει ή άληθινή σοφία κατά τόν Σωκράτη. "Ένα πράγμα ξέρουμε, ότι δεν ξέρουμε τίποτε, «έν οίδα ότι ούδέν οίδα». 'Ο άνθρωπος είναι μόνο φιλόσοφος δηλαδή φίλος του «σοφοῦ» και σοφός είναι μόνο ό Θεός. Αυτή ή Σωκρατική είρωνεία ως μέθοδος σπουδής ώθει στο ξεπέραςμα της έπιφανειακής γνώσης και οδηγεί στο βάθος. 'Ανοίγει τόν δρόμο στην έρευνα και στην κατάκτηση της άλήθειας. Κάτι ανάλογο με τόν Σωκράτη διαπιστώνει και ό κινέζος σοφός Ch 'ing – Yuan λέγοντας: «Πριν τή γνώση βλέπουμε τὰ βουνά και τόν νερό όπως φαίνονται. Με τή γνώση όμως άν-

τιλαμβανόμαστε ότι τὰ βουνά και τόν νερό δεν είναι αυτό που μās φαίνονται, φθάνουμε στην ουσία τών πραγμάτων αναλύοντας τὰ βουνά και τόν νερό». Με τήν ολοκλήρωση πάλι τής γνώσης και τή συμπλήρωσή της με τή μεταλογική υπερβαίνουμε και αυτή τήν πραγματικότητα. 'Η κάθε καινούργια γνώση μετατοπίζει τὰ προβλήματά μας και θέτει νέα έρωτήματα.

Δ) 'Ανάλυση του φαινομένου τής γνώσης

'Η γνώση στηρίζεται σε δυό βασικούς, αυθύπαρκτους και χωριστούς όρους: Είναι και συνείδηση. 'Η συνείδηση προσηλώνεται στη ζήτηση του είναι, αυτό όμως άδιαφορεί. Γι' αυτό άλλοτε συλλαμβάνεται από τή συνείδηση, άλλοτε πάλι αντίστέκεται και δεν αφήνει τή συνείδηση να τόν γνωρίσει. Τό είναι με τή συνείδηση ανταγωνίζονται. 'Η γνώση είναι σκοπός για τή συνείδηση, ή όποια λαχταρά να γνωρίσει τόν είναι. Τό πνεύμα αγωνίζεται να κατανοήσει τόν είναι και ζει σε μιá πάλη μ' αυτό. 'Η γνώση χαρακτηρίζει τόν άνθρωπο που έχει πνεύμα και συνείδηση. Αυτή προέρχεται από τήν πλαστική δραστηριότητα τής συνείδησης και άσχολεϊται με τὰ «πράγματα», ζητώντας τήν άλήθεια που κρύβουν. 'Η γνώση άσχολεϊται με τὰ «πράγματα» τὰ όποια προσφέρουν στη συνείδηση ό,τι μπορεί να συλλάβει. 'Η συνείδηση συλλαμβάνει τόν κόσμο τών πραγμάτων ως μιá δέσμη αντιλήψεων και εικόνων χωρίς να γνωρίζει στο βάθος τήν «ουσία» τών πραγμάτων. Σταματά στα αισθητηριακά δεδομένα και στη νοητική επεξεργασία και μορφώνει τή γνώση τών «φαινομένων», ή όποια δεν είναι ή ουσία τών πραγμάτων. Παλαιότερα θεωρούσαν τὰ αισθήματα ως πρώτη ύλη τής έποπτείας. Σήμερα όμως τὰ θεωρούν ύστερότερα προϊόντα, γιατί είναι ή αντίληψη αυτή ή όποια μās προσαρμόζει στην έμπει-

ρία και όχι το αίσθημα. Ἀπὸ τὴν ἀντίληψη, ἡ ἐντύπωση ποὺ σχηματίζεται μπορεῖ νὰ ἀκολουθήσει δύο δρόμους: 1) Νὰ γίνει παράσταση, «εἰκόνα», ἡ ὁποία εἶναι τὸ ἀντικείμενο τῆς τωρινῆς συνείδησης καὶ 2) Νὰ δημιουργήσει νοητικὲς διεργασίες, οἱ ὁποῖες θὰ δώσουν τὶς ἐννοιες. Ἡ συνείδηση συλλαμβάνει ἕνα ἀντικείμενο, παραδείγματος χάρη, τὸ τραπέζι, κατὰ τρεῖς τρόπους: μὲ τὴν ἀντίληψη, τὴν ἰδέα καὶ τὴ φαντασία. Στὴν ἀντίληψη παρατηρῶ τὸ τραπέζι· τὸ τραπέζι ὁμως εἶναι ἕνα ἀντικείμενο ποὺ μᾶς δίδεται πάντοτε ἀπὸ κάποια ὄψη του. Γιατί τὸ τραπέζι εἶναι ἡ σύνθεση ὄλων τῶν ὄψεων του, ἐνῶ ἡ ἀντίληψή του εἶναι ἕνα φαινόμενο στὴν ἀπειρία τῶν ὄψεων του. Ὅσο ἡ ἀντίληψη ἀσχολεῖται μὲ τὸ τραπέζι ἀποκαλύπτει νέα στοιχεία, ιδιότητες... Ἔτσι μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ «πλησιάζουμε» τὸ τραπέζι, τὸ ὁποῖο ἔχουμε μπροστά μας τὴν ἴδια στιγμή ἐξωτερικά, γιατί τὸ παρατηροῦμε, ἀλλὰ καὶ ἐσωτερικά γιατί μέσα στὴν «εἰκόνα» του, νοητὴ μορφή του, ἀντιλαμβανόμαστε τὸ εἶναι του. Στὴν ἀντίληψη τὸ τραπέζι διατηρεῖ ἄπειρες σχέσεις, οἱ ὁποῖες συνθέτουν τὴν οὐσία του καὶ πληρώνουν τὴ συνείδηση. Ἐνῶ ἡ «εἰκόνα» του δὲν εἶναι τίποτε περισσότερο ἀπὸ τὴ συνείδηση ποὺ ἔχουμε γι' αὐτό. Ὅταν σκέπτομαι τὸ τραπέζι μὲ μία συγκεκριμένη «εἰκόνα», τότε ἀσχολοῦμαι μὲ ὅ,τι ἔχει περάσει ἀπὸ τὴν ἀντίληψη στὴ συνείδηση. Ἡ «εἰκόνα» λειτουργεῖ μὲ συνειδητὴ πράξη, τὸ στοχασμὸ, τὸ περιεχόμενο τοῦ ὁποίου εἶναι ἡ οὐσία τῆς «εἰκόνας». Ἡ «εἰκόνα» εἶναι συνθετικὴ ἐνέργεια, ἡ ὁποία ἐνώνει σὲ μιὰ γνώση συγκεκριμένη, ὅπως ἔχει ὀργανωθεῖ. Αὐτὴ συμπληρώνεται συνεχῶς ἀπὸ μιὰ ἀπεριόριστη πρόοδο. Ὑπάρχει ὅσο τὴ σκεπτόμαστε. Δὲν μπορεῖ ποτὲ νὰ ὑπάρξει στὸν κόσμον τῆς ἀντίληψης καὶ δὲν μᾶς δίδει τίποτε παραπάνω ἀπὸ ὅ,τι ἔχει γραφτεῖ σ' αὐτή.

Εἶναι πτωχὴ, γιατί προέρχεται ἀπὸ μερικὴ παρατήρηση, γι' αὐτὸ ἡ συνείδηση δὲν μπορεῖ νὰ φθάσει τὸ ἀντικείμενο, τὸ τραπέζι. Ὅταν παρατηρῶ καὶ σκέπτομαι τὸ τραπέζι, τότε τὸ τραπέζι συναντᾶται στὴ συνείδηση μὲ τὴν «εἰκόνα» του. Ἐνῶ ὅταν φαντάζομαι τὸ τραπέζι χωρὶς νὰ τὸ παρατηρῶ ἡ συνείδηση ἀναφέρεται στὴν «εἰκόνα» του. Ἡ «εἰκόνα» μέσα στὴ συνείδηση εἶναι ἡ ἴδια εἴτε παρατηρῶ εἴτε φαντάζομαι τὸ τραπέζι. Ἀπὸ τὴν «εἰκόνα» ἡ ὁποία εἶναι προῖον αἰσθητηριακῆς ἐμπειρίας μὲ συνειδητὴ ἐνέργεια μετακινούμεθα στὴν περιοχὴ τῶν λογικῶν σχηματισμῶν καὶ μορφώνουμε τὴν ἐννοια τοῦ τραπεζιοῦ, ἡ ὁποία εἶναι μιὰ καθαρὴ σκέψη. Ἔτσι ἀπὸ τὴν ἀντίληψη περνᾶμε στὴν «εἰκόνα» καὶ ἀπὸ τὴν εἰκόνα στὴν ἐννοια ἢ στὴν ἰδέα. Στὴ συνέχεια ἀπὸ τὶς ἐννοιες ἡ συνείδηση μὲ τὴ γνωστικὴ τῆς λειτουργία φθάνει στὶς ὑποθέσεις, στὶς ἐρμηνεῖες, στὶς θεωρίες, στὶς ἀποδείξεις, στὶς ἀρχὲς καὶ στοὺς νόμους. Τὰ πλάσματα αὐτὰ λέγονται καὶ «ιδέες» ἀπὸ τὸ ὄνομα ποὺ ἔδωσε ὁ Πλάτων στὶς τέλειες μορφές. Οἱ ιδέες μπορεῖ νὰ εἶναι ἀπλὲς ἀλλὰ καὶ περίπλοκες. Οἱ ιδέες στὴ συνέχεια τακτοποιοῦνται κατὰ περιοχὲς, δημιουργοῦν συστήματα ἰδεῶν καὶ ἀποτελοῦν ὅ,τι ὀνομάζουμε εἰδικὴ ἐπιστήμη (Φυσικὴ, Χημεία). Σήμερα γίνεται λόγος γιὰ ἕνα «σύστημα συστημάτων» ποὺ θὰ συγκροτήσῃ τὴ γενικὴ καὶ πλήρη θεωρία τοῦ κόσμου καὶ τῆς ζωῆς, τὴ θεωρία τῶν πάντων. Ἡ σκέψη ἀνεβαίνει ἀπὸ τὶς παραστάσεις, στὶς ἐννοιες, στὶς ιδέες καὶ στὰ συστήματα τῶν ἰδεῶν μὲ μεγάλη ὀργάνωση. Αὐτὴ ἡ ἀνοδικὴ καὶ λεπτὴ διεργασία δείχνει καὶ τὴ δύναμη ποὺ ἔχει ὁ νοῦς νὰ ἐπεξεργάζεται δεδομένα, νὰ συναρμολογεῖ ὑλικά, νὰ λύνει προβλήματα, νὰ ἐρμηνεύει φαινόμενα, νὰ θέτει ἐρωτήματα, νὰ θαυμάζει τὰ μυστήρια, νὰ ἀναζητεῖ τὸ θεῖο.

ΓΕΩΡΓ. Κ. ΜΑΥΡΙΚΑΚΗΣ

Η ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΘΡΑΚΗ

Β'

Ι. Η άπελευθέρωση.

Τὸν Ἰούλιο τοῦ 1920, με ἀφορμὴ τὸ ἐπαναστατικὸ κίνημα τοῦ Τζαφέρ Ταγιάρ, ἢ Στρατιὰ Θράκης ὑπὸ τὸν Στρατηγὸ Ἐμμ. Ζυμβρακάκη, κατέλαβε τὴν Ἀνατ. Θράκη καὶ ἔφθασε μέχρι τὰ πρόθυρα τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Στις 4-7-1920, ἐκδόθηκε σχετικὴ Διαταγὴ Ἐπιχειρήσεων τῆς Στρατιᾶς Θράκης, με σκοπὸ τὴ συντριβὴ καὶ αἰχμαλωσία τῶν περὶ τὸ Οὐζούν Κιοπροῦ ὀργανώσεων καὶ ἀκολουθῶν τὴν κατάληψη τῆς Ἀδριανουπόλεως καὶ τῆς λοιπῆς Ἀνατολικῆς Θράκης²¹. Ἡ ἐκτέλεση τῆς ἐπιχειρήσεως ἀνετέθη στὴν Μεραρχία Ξάνθης, ποὺ θὰ διέβαινε τὸν Ἔβρο, καὶ στὴ Μεραρχία Σμύρνης, ποὺ θὰ ἀποβιβαζόταν στὴ Ραιδεστό καὶ τὴν Ἡράκλεια τῆς Προποντίδος. Διοικητὲς τοὺς ἦσαν ἀντίστοιχα, οἱ ἀδελφοὶ Κωνσταντῖνος καὶ Ἀλέξανδρος Μαζαράκης-Αἰνιάν. Ὁ Διοικητὴς τῆς Στρατιᾶς Θράκης (Ἐμμ. Ζυμβρακάκης) με τὴν ἐπικείμενη προέλαση πέραν τοῦ Ἐβρου κοινοποίησε ἐμπνευσμένη Ἡμερήσια Διαταγὴ, ποὺ κατέληγε: «*Προχωρήσατε μεθ' ὀρμῆς καὶ γενναιοψυχίας εἰς τὴν Λεωφόρον τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος καὶ ταχύνετε τὸ βῆμα πρὸς τὸ ἰδανικὸν τέρμα, ὅπου σᾶς ἀναμένουν πέντε αἰῶνων πόθοι καὶ ἐλπίδες καὶ ἀπαρασάλευτος ἐθνικὴ πίστις*».

Ὁ Συνταγματάρχης Ταγιάρ, Διοικητὴς τοῦ Α' Τουρκικοῦ Σώματος Στρατοῦ, στασίασε κατὰ τοῦ Σουλτάνου τὸν Ἀπρίλιο τοῦ 1920, ὥστε νὰ μὴν ὑπαχθεῖ ἡ Θράκη σὺς νικητρίες Δυνάμεις, καὶ στὴν Ἑλλάδα εἰδικώτερα. Στὴν Ἀδριανούπολη,

προσπάθησε νὰ πειθαναγκάσει τὸν Μητροπολίτη Πολύκαρπο, νὰ ὑπογράψει κείμενο ἐκ μέρους τοῦ ποιμνίου του ὅτι προτιμοῦσε τὴν τουρκικὴ διοίκηση. Οἱ Βούλγαροι τοῦ ὑποσχέθηκαν ἐνίσχυση με 15.000 στρατιῶτες καὶ ἀξιωματικούς, με τὸ πρόσχημα ὅτι ἦσαν κομιτατζίδες²². Στις 12 Ἰουνίου ὁ Ταγιάρ ἀνακήρυξε τὴν αὐτονομία τῆς Ἀνατ. Θράκης. Ὁθωμανοὶ καὶ Ἰσραηλίτες ἐνίσχυσαν οἰκονομικῶς τὴν κυβέρνησι τῶν Ταγιάρ, στὴν ὁποία συμμετεῖχαν καὶ τρεῖς Βούλγαροι ὡς ὑπουργοὶ Ἐσόδων, Ταχυδρομείων-Τηλεγραφείων καὶ Γεωργίας. Οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Ἀρμένιοι ἀρνήθηκαν νὰ συμμετάσχουν, καὶ γι' αὐτὸ τοὺς ἐπιβλήθηκαν φόροι. Ἀπὸ ἔγγραφα ποὺ περιήλθαν σὲ χεῖρα ἐλλήνων στρατιωτικῶν, καταδεικνύεται ὅτι ὁ Ταγιάρ συνεννοεῖτο με τὴν Ἵψηλὴ Πύλη²³. Ἡ ἰδέα περὶ αὐτονομίας τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης ἦταν ἀπόρροια τῶν ἐνεργειῶν καὶ τῶν προσπαθειῶν τοῦ Γάλλου Λοχαγοῦ Ζεμπάτ, ποὺ συνόδευσε τὸν Ταγιάρ στὴν Κωνσταντινούπολη γιὰ διαβουλεύσεις με Τούρκους ἀξιωματούς. Ὁ Ζεμπάτ ὑποσχόταν ὅτι ἀνακηρυσσομένης τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης αὐτονόμου, θὰ ἐνωτόταν με τὴν Δυτικὴ Θράκη, ποὺ τελοῦσε ὑπὸ Διασυμμαχικὴ Κατοχή.

Οἱ ἐπιχειρήσεις στὴν Ἀνατ. Θράκη σχεδιάστηκαν ἀπὸ τὸν Λ. Παρασκευόπουλο, τοὺς ἀγγλοὺς Μίλν καὶ Ντέ Ρόμπεκ στὴν Κωνσταντινούπολη καὶ περατώθηκαν τάχιστα. Στις 7 Ἰουλίου 1920 ἡ Μεραρχία Σμύρνης κατέλαβε τὴν Ἡράκλεια, Σουλτάνκιοι καὶ Ραιδεστό, καὶ προέλασε

μέ στόχο την 'Αδριανούπολη. Τά μεσάνυκτα τῆς 9 πρὸς 10ῃ 'Ιουλίου ἡ Μεραρχία Ξάνθης διέβη τὸν 'Εβρο. Τὴν ἐπόμενη, ἐπιτροπὴ τῆς 'Αδριανουπόλεως ἐπεξήτησε τὴν παράδοση τῆς πόλεως. Στὶς 12 'Ιουλίου εὐζωνικά τμήματα τῆς Μεραρχίας Σμύρνης εἰσῆλθαν στὴν 'Αδριανούπολη καὶ τὴν ἐπομένη 13 'Ιουλίου στὶς 11 π.μ. εἰσῆλθε ὁ Βασιλεὺς 'Αλέξανδρος μετὰ τὸ Διοικητὴ τῆς Στρατιάς, τὸν 'Αρμιοστὴ 'Ανατολικῆς Θράκης καὶ τὸ προσωπικὸ τῆς ἀρμοστείας. Ἡ 'Αδριανούπολις ὑπόδουλη ἀπὸ τὸ 1354 γινόταν ἐλληνική. «*Ἀπὸ τῆς Γεφύρας μέχρι τῆς Μητροπόλεως ἐκάλυπτον τὴν λεωφόρον καὶ τὰς παρόδους τὰ πλήθη τῶν κατοίκων τῆς 'Αδριανουπόλεως. Τὸ θέαμα τοῦ λαοῦ ζητωκραυγάζοντος, ραίνοντος μετὰ ἄνθη τὸν βασιλέα καὶ τὴν ἀκολουθίαν ἐν ἀπεριγράπτῳ ἐνθουσιασμῷ, ἦτο μεγαλοπρεπὲς καὶ συγκινητικόν. Ἡ πομπὴ διηυθύνθη εἰς Μητρόπολιν, ὅπου μετὰ τὴν δοξολογίαν καὶ τὸ πολυχρόνιον Βασιλέως καὶ Κυβερνήτου ὄλον τὸ ἐκκλησίασμα ἐν ἐκδήλῳ συγκινήσει ἤκουσε ἐμπνευσμένον λόγον τοῦ Μητροπολίτου Πολυκάρπου Β'*»²⁴ ἀρχόμενον οὕτω: «*Εἶναι ὄνειρο ἢ πραγματικότης ὃ, τι βλέπουν οἱ ὀφθαλμοὶ μου;*» Δὲν ὑπῆρξεν Ἑλληνὲς ἐκ τῶν παρισταμένων, ὁ ὁποῖος ἠδυνήθη νὰ συγκρατήσῃ τὰ δάκρυα», μαρτυρεῖ ὁ Κ. Γεραγᾶς στὶς Ἀναμνήσεις του. Ὁ Ταγιάρ συνελήφθη ἀπὸ Ἑλληνας χωρικοὺς ὡς ὑποπτος στὶς 14 'Ιουλίου, ἀναγνωρίσθη ἀπὸ Ὀθωμανὸ καὶ παραδοθεὶς στὴ Μεραρχία Ξάνθης μεταφέρθη στὴν Ἀθήνα²⁵.

Ὁ Βασιλεὺς 'Αλέξανδρος ἐπισκέφθη κε ἐκτὸς ἀπὸ τὴν 'Αδριανούπολη καὶ τὴν Ραιδεστό, τὸ Δεδέαγατς, τὴν Γκιουμουλτζίνα, τὸ Διδυμότειχο, καὶ τὶς Σαράντα Ἐκκλησιᾶς. Μετὰ τὴν Συνθήκην τῶν Σεβρῶν (28.7-10.8) παραχωρήθη στὴν Ἑλλάδα ὅλη ἡ Δυτ. Θράκη καὶ ἡ Ἀνατολικὴ μετὰ τὴν χερσόνησο τῆς Καλλιπόλεως ὡς τὴν Τσατάλτζα. Τὰ σύνορα στὴν Προποντίδα ἦσαν μετὰ τῶν χωριῶν Δημοκράνεια

(ἐλλήν.) καὶ Καλλικράτεια (τουρκ.). Στὸν Εὐξείνιο Πόντο ἔφθασαν στὴ Μῆδεια. Τελευταῖο ἐλληνικὸ χωριὸ πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολη ἦταν τὸ Τσερκέζκιοϊ. Εἶχε πραγματοποιηθεῖ ἡ Ἑλλάδα τῶν Πέντε Θαλασσῶν (δηλ. Ἰονίου, Κρητικοῦ, Αἰγαίου πελάγους, Προποντίδος καὶ Εὐξείνου Πόντου) καὶ τῶν Δύο Ἠπειρῶν.

Ἡ Κωνσταντινούπολις καὶ τὰ Στενὰ τοῦ Ἑλλησπόντου, κηρύχθησαν οὐδέτερη ζώνη, ἐλεγχόμενη ἀπὸ Διεθνή Συμμαχικὴ Ἐπιτροπὴ. Μετὰ τὴν ἴδια Συνθήκην, ἡ Βουλγαρία ἐξασφάλισε τὸ δικαίωμα τῆς ἐλεύθερης διαμετακομίσεως στὸ λιμάνι τοῦ Δεδέαγατς, δικαίωμα, ποὺ δὲν ἄσκησε ποτέ.

II. Ἡ διοικητικὴ ὀργάνωση.

Α. Διάρθρωση - βουλευτικὲς ἐκλογές.

Διὰ τοῦ νόμου 2492/10-9-1920, ἐνσωματώθη στὴν Ἑλλάδα ἡ κατεχόμενη στρατιωτικῶς Ἀνατολικὴ καὶ Δυτικὴ Θράκη καὶ τὰ νησιά Ἰμβρος καὶ Τένεδος. Ἡ διοίκησή τους θὰ ρυθμιζόταν προσωρινῶς κατὰ τὶς διατάξεις τοῦ νόμου ΔΡΛΔ' τοῦ 1913 «Περὶ διοικήσεως τῶν στρατιωτικῶς κατεχομένων χωρῶν». Ἡ ἐνιαία Θράκη (Ἀνατολικὴ καὶ Δυτικὴ) διαιρέθη σὲ ἑξὶ νομοὺς: α) Ἀδριανουπόλεως, β) Καλλιπόλεως, γ) Ραιδεστοῦ, δ) Σαράντα Ἐκκλησιῶν, ε) Ἐβρου καὶ στ) Ροδόπης, καθὼς καὶ σὲ εἴκοσι δύο ὑποδιοικήσεις. Ἡ Ὑπατι Ἀρμοστεία καὶ μετέπειτα Πολιτικὴ (Γενικὴ) Διοίκησις Θράκης ἔδρευε στὴν Ἀδριανούπολη. Ἡ κεντρικὴ ὑπηρεσία διαιρέθη σὲ Γενικὴ Γραμματεία καὶ σὲ Διευθύνσεις (Πολιτικῶν Ὑποθέσεων, Δικαιοσύνης, Ἐσωτερικῆς Διοικήσεως, Οἰκονομικῶν Ὑπηρεσιῶν, Δημοσίων Ἔργων, Τ.Τ.Τ. (δηλ. Ταχυδρομείων, Τηλεγραφείων, Τηλεφωνείων), Γεωργίας καὶ Ἐποικισμοῦ, Περιθάλψεως, Δημοσίων Κτημάτων - Δασῶν καὶ Ἐθνικῆς Οἰκονομίας, Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως, Ἡλεκτρομηχανολογίας, Ἐπισιτισμοῦ, Διεκπεραιώσεως καὶ Πρωτοκόλλου, Εἰδικοῦ Λογιστηρίου καὶ Γενικοῦ Διοικητοῦ).

Ὁ Ἐλευθ. Βενιζέλος διὰ τηλεγραφήματός του πρὸς τὸν πρῶτο Ὑπατο Ἀρμοστή Ἀντ. Σαχτούρη, στίς 9-8-1920, συνιστοῦσε τὴ λήψη οὐσιαστικῶν μέτρων γιὰ τὴν ἀναδιοργάνωση τῶν νέων ἑλληνικῶν ἐδαφῶν καὶ τὴν ἐφαρμογὴ ἐνὸς σχεδίου, πού θά ἐνέπνεε ἐμπιστοσύνη σὲ ὅλες τὶς ἐθνότητες, θά ἐξασφάλιζε τὴν ἰσονομίαν καὶ τὴν ἰσοπολιτείαν, θά ἐπέβαλε τὴ λήθη στὰ ἐκγλήματα πού εἶχαν διαπραχθεῖ καὶ θά συνέβαλε στὴν ἄμεση παλιννόστηση τῶν ἐκτοπισμένων ἑλληνικῶν πληθυσμῶν.

Νομάρχες διορίσθηκαν κατὰ τὸ δυνατὸν γνώστες τοῦ τόπου καὶ τῆς τουρκικῆς γλώσσας. Οἱ διευθυντὲς τῶν νομαρχιῶν ἦταν πεπειραμένοι μόνιμοι ὑπάλληλοι καὶ ἐντόπιοι, πού γνώριζαν τὴν περιοχὴ. Διορίσθηκαν 190 διοικητικοὶ ὑπάλληλοι, ἀνεξαρτήτως φυλῆς ἢ θρησκείματος.

Β. Συμβούλια - Τοπωνύμια.

1. Ὁ ὀργανισμὸς διοικήσεως τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης, πού καταρτίσθηκε ἐπὶ Γενικοῦ Διοικητοῦ Κ. Ξυδάκη, ἐπεκτάθηκε καὶ στὴ Δυτικὴ. Τὸν Δεκέμβριον 1920 διενεργήθηκε ἀπογραφή. Ὅπως ἀναφέρει ὁ Κ. Γεραγᾶς «*Τὴν διοικητικὴν μηχανὴν τῆς Θράκης δὲν ἐπηρεάσεν ἡ μεταβολὴ τοῦ Νοεμβρίου. Ἀτάραχος ἐξηκολούθησεν αὕτη ἐργαζομένη μὲ τὸν αὐτὸν ρυθμὸν διὰ τὴν Πατρίδα, τὸν Βασιλέα καὶ τὴν Κυβέρνησιν. Ὑπῆρξεν ἔργον μεγίστης σωφροσύνης ἢ μὴ διαταραχῆ τοῦ διοικητικοῦ ὀργανισμοῦ Θράκης. Τέλη τοῦ 1921 ὑπηρετοῦσαν 190 ὑπάλληλοι (28 μόνιμοι καὶ 162 ἔκτακτοι) ἀπὸ τοὺς ὁποίους 95 ἦσαν Θράκες, 35 κατάγονταν ἀπὸ τὶς ὑπόδοιλες χώρες καὶ 60 ἀπὸ τὴν ὑπόλοιπὴ Ἑλλάδα καὶ ὑπηρετοῦσαν μὲ ἀπόσπασμα*».

Ἡ Διεύθυνση Ἐσωτερικῶν τῆς Γενικῆς Διοικήσεως (Διευθυντὴς ὁ Κ. Γεραγᾶς), εἶχε τὴν γνώμη ὅτι ἡ ἄμεση συμμετοχὴ ἀντιπροσώπων τοῦ λαοῦ στὰ ἔργα τῆς διοικήσεως θά συνέβαλε στὴν σκοπιμότερη διαχείριση καὶ τὴν προαγωγὴ τῶν

γενικῶν καὶ τῶν ἰδιαιτέρων ὑποθέσεων καὶ συμφερόντων τῆς χώρας. Γι' αὐτὸ, ἰδρύθηκε Γενικὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο Θράκης, Νομαρχιακὰ Συμβούλια καὶ Ἐπιτροπὲς καθὼς καὶ Τοπικὰ Συμβούλια τῶν Ὑποδιοικήσεων. Ἡ σύνθεσί τους ἦταν μεικτὴ. Συμμετεῖχαν αἰρετὰ μέλη καὶ ὄργανα τῆς διοικήσεως. Τὸ Γενικὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο γνωμοδοτοῦσε εἴτε ἀντεπαγγέλτως εἴτε προκαλούμενο ἀπὸ τὸν Γενικὸ Διοικητὴ, γιὰ κάθε ζήτημα τῆς Γενικῆς Διοικήσεως, πού ἀφοροῦσε στὴ συγκοινωνία, ὁδοποιία, ἐκτέλεση δημοσίων ἔργων γενικῆς ὠφελείας, τὸν ἐποικισμό, τὴ γεωργία, τὴν ἀγροτικὴ ἀσφάλεια, τὴν ἐκπαίδευση καὶ τὴν ἠθικὴ ἐν γένει προαγωγὴ τοῦ λαοῦ, τὴ δημόσια ὑγεία κ.λ.π. Τὴν ἴδια ἀρμοδιότητα εἶχαν τὰ νομαρχιακὰ καὶ τὰ τοπικὰ συμβούλια. Ὁ Χαρ. Βοζίκης, φρονώντας ὅτι ἐπείγει ἡ λειτουργία τῶν Συμβουλίων, ἀλλ' ὅμως ἡ συγκρότησί τους κατόπιν ἐκλογῶν θά καθυστερήσει, προέβη στὴ σύσταση μόνο τοῦ Γενικοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, ἀποτελουμένου ἀπὸ 15 μέλη. Διόρισε ὡς μέλη του τὸν Μητροπολίτη Ἀδριανουπόλεως, τὸν Μουφτῆ, τὸν Ἀρχιεραδίνον, τὸν ἀντιπρόσωπο τοῦ Ἐπισκόπου τῶν Ἀρμενίων, τὸν Δήμαρχο Ἀδριανουπόλεως, τὸν Πρόεδρο τοῦ Ἐμπορικοῦ Συλλόγου καὶ ἄλλα 9 μέλη ἀπὸ ὅλες τὶς ἐθνικότητες, κατόπιν γνωμοδοτήσεως τῶν προαναφερομένων μελῶν. Ὅπως ἀναφέρει ὁ Κ. Γεραγᾶς, «*τὸ Συμβούλιο συνέδραμε τὴ Διοίκησιν ἐπὶ πλείστων σπουδαίων ζητημάτων τῆς Θράκης*».

2. Συνοπτικὰ, στόχος τῆς ἑλληνικῆς διοικήσεως ὑπῆρξε ἡ ἰσονομία καὶ ἰσοπολιτεία ὄλων τῶν ἐθνικῶν μειονοτήτων καὶ ἡ καλλιέργεια ἀγαθῶν σχέσεων μὲ τὸ μουσουλμανικὸ στοιχεῖο. Καὶ ὁ σκοπὸς ἐπιτεύχθηκε λόγω τῆς μετριοπάθειας τῶν ἑλληνικῶν πληθυσμῶν, παρὰ τὰ ὅσα δεινὰ εἶχαν ὑποστῆ, καὶ τῆς συνέσεως τῶν ἐμπείρων ὑπαλλήλων.

3. Ὅπως τὰ ἄλλα τμήματα τῆς Ἑλλάδος, πού ὑπέκυψαν στὸν Κατακτητὴ,

έτσι και στη Θράκη τὰ τοπωνύμια ἀλλοιώθηκαν ἀναγκαστικά. Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσή της, ἡ Γενικὴ Διοίκηση ἔκρινε ὅτι ἔπρεπε νὰ ἀποκατασταθεῖ ἡ ἱστορικὴ ἀκρίβεια στὰ τοπωνύμια τῆς χώρας αὐτῆς. Πρὶν ἀπὸ τὶς ἐκλογές τοῦ Νοεμβρίου 1920 ἄρχισε ἡ μετονομασία τῶν πόλεων καὶ τῶν χωριῶν, ὥστε στὴν ἀπογραφή τοῦ Δεκεμβρίου 1920, ἐμφανίσθηκαν τὰ νέα ὀνόματα τῶν συνοικισμῶν, μὲ βάση τὴν ἐκθεση τοῦ Γ. Λαμπουσιάδη.

4. Πὰ τὶς ἐκπαιδευτικὲς καὶ θρησκευτικὲς ἀνάγκες τῶν μειονοτήτων ἡ ἑλληνικὴ διοίκηση Θράκης τὸ 1921 διέθεσε τὸ τέταρτο τοῦ γενικοῦ προϋπολογισμοῦ θρησκευμάτων καὶ ἐκπαιδεύσεως. Στὴν Ἀδριανούπολη, Σαράντα Ἐκκλησίες καὶ Ραιδεστὸ διατηρήθηκαν οἱ μουσουλμάνοι δῆμαρχοι. Οἱ δῆμοι ἐνισχύθηκαν μὲ νέους πόρους καὶ ὡς πρὸς τὴ λειτουργία καὶ τὴν ὀργάνωση ἀκολουθήθηκε τὸ σύστημα πού ἴσχυε στὴν Παλαιὰ Ἑλλάδα.

5. Στὴν Ἀδριανούπολη πρὶν ἀπὸ τὸ 1920 ἐκδιδόταν ἡ ἐφημερίδα τοῦ Βαφειάδη «Ἐθρος», πού ἐξυπηρετοῦσε τὸ ἑλληνικὸ στοιχεῖο. Μὲ τὴν ἀπελευθέρωση, συνεστήθη Παράρτημα τοῦ Ἐθνικοῦ Τυπογραφείου, ἀνεξάρτητο στὴν οὐσία ἀπὸ τὸ Ἐθνικὸ Τυπογραφεῖο τῶν Ἀθηνῶν. Πρὸς τοῦτο, κατελήφθη τὸ Τουρκικὸ Νομαρχιακὸ Τυπογραφεῖο, πού δρισκόταν σὲ εἰδικὸ κτίριο τῶν Τεχνικῶν Σχολῶν καὶ ἐπανδρώθηκε ἀπὸ Ἀδριανουπολίτες καὶ ἀπὸ ὑπαλλήλους πού ἦλθαν ἀπὸ τὴν Ἀθήνα²⁶.

Γ. Δικαιοσύνη.

Ἡ νομοθεσία παρέμεινε ἡ ἴδια. Δηλαδή στὴν μὲν Ἀνατολικὴ Θράκη ἴσχυε ἡ τουρκικὴ ἀστική καὶ ἐμπορικὴ νομοθεσία, στὴ δὲ Δυτικὴ ἢ Βουλγαρικὴ, ἐκτὸς τῶν διατάξεων πού ἦσαν ἀντίθετες στὴ δημόσια τάξη. Ἐφαρμόσθηκαν ἀποκλειστικὰ οἱ ἑλληνικοὶ ποινικοὶ νόμοι καὶ οἱ ἑλληνικὲς ἀστυνομικὲς διατάξεις. Ἰδρύθηκαν, Ἐφετεῖο στὴν Ἀδριανούπολη καὶ ἕξι Πρωτοδικεῖα: Στὴν Ἀδριανούπολη, Σαράντα Ἐκ-

κλησίες, Ραιδεστό, Καλλιόπολη, Ἀλεξανδρούπολη καὶ Κομοτηνὴ. Ἐπίσης, συστήθηκαν εἴκοσι ἕξι Εἰρηνοδικεῖα-Πταισματοδικεῖα σὲ ὅλες τὶς ἔδρες τῶν νομῶν καὶ ὑποδιοικήσεων. Τὰ μὲν πρωτοδικεῖα ἦσαν καὶ πλημμελειοδικεῖα, τὰ δὲ εἰρηνοδικεῖα ἦσαν πταισματοδικεῖα καὶ συμβολαιογραφεῖα. Συνεστήθησαν καὶ τέσσερα εἰδικὰ συμβολαιογραφεῖα καὶ ἓνα εἰδικὸ πταισματοδικεῖο. Συνοδικὰ διορίσθηκαν, πέντε ἐφέτες, δέκα εἰσαγγελεῖς, 35 πρωτοδίκες, 30 εἰρηνοδίκες καὶ 300 δικαστικοὶ ὑπάλληλοι, ἐκτὸς τοῦ ὑπηρετικοῦ προσωπικοῦ.

Δ. Οἰκονομία - Φορολογία.

Γιὰ τὴν ὀργάνωση τῆς οἰκονομίας, ἐγκαταστάθηκαν οἰκονομικὲς ἀρχές, ἀπαγορεύθηκε τὸ λαθρεμπόριο, καταργήθηκε ἡ βαριά φορολογία. Εἰδικώτερα, ὅπως ἀναφέρει στὰ Πεπραγμένα ὁ Διευθυντὴς Οἰκονομικῶν Ὑπηρεσιῶν τῆς Πολιτικῆς Διοικήσεως Δ. Παπασταθόπουλος, στὴν ἐνιαία (Δυτικὴ καὶ Ἀνατολικὴ) Θράκη συγκροτήθηκαν 27 οἰκονομικὲς ἐφορίες, ἐκ τῶν ὁποίων 22 στὴν Ἀνατολικὴ καὶ 5 στὴ Δυτικὴ Θράκη. Οἱ ὑπάλληλοι πού ἐπάνδρωσαν τὶς ἐφορίες εἶχαν συναίσθησι ὅτι δὲν ἀσκοῦσαν ἀποκλειστικὰ ταμειακὴ ὑπηρεσία ἀλλὰ ἐθνικὸ ἔργο. Καὶ τὸ ἀπέδειξαν μὲ τὴν ἀπροσωπὸληπτη ἀσκήσι τῶν καθηκόντων καὶ μὲ τὴν μέριμνα ὑπὲρ τῶν δεινοπαθησάντων, ἀνεξαρτήτως φυλῆς ἢ θρησκείας. Ἐξ ἄλλου, μεταφράσθηκε ἡ κείμενη φορολογικὴ νομοθεσία. Στὴ Δυτικὴ Θράκη ἐφαρμοζόταν ἡ Βουλγαρικὴ φορολογία. Αὐτὴ προέβλεπε τοὺς ἐξῆς ἀμέσους φόρους: τὸ φόρο ἐπιτηδεύματος, φόρο ἐπὶ τῶν ζώων καὶ τῶν φόρο κληρονομιῶν. Στὴν Ἀνατολικὴ Θράκη, ἴσχυε ἡ ὀθωμανικὴ φορολογία, πού προέβλεπε τοὺς ἐξῆς ἀμέσους φόρους: τὸν φόρο τῆς δεκάτης, τὸν κτηματικὸ φόρο, τὸν φόρο ἐπιτηδεύματος, φόρο αἰγοπροβάτων καὶ χοίρων, φόρο σφαγμένων ζώων, φόρο ὁδοποιΐας, καὶ τὸν φόρο ἐκπαιδεύσεως. Ὁ τελευταῖος φόρος ἐπιβαλλόταν ἀνάλογα μὲ τὴν οἰκονομικὴ δυνατότητα

των φορολογουμένων οικογενειών. Ἡ Πολιτική Διοίκηση προέβη στήν βαθμιαία ἀφομοίωση τῆς φορολογίας μέ βάση τῶν ὅσων ἴσχυαν στήν κυρίως Ἑλλάδα.

Τό αὐτό συνέβη καί μέ τήν τελωνειακή νομοθεσία. Ἡ Δυτική Θράκη διαιρέθηκε τελωνειακῶς, καί ἰδρύθηκαν τελωνεῖα στίς πόλεις: Δεδέαγατς (Ἀλεξανδρούπολις), Ξάνθη, Κάραγατς (Ορεστιάς), Πόρτο Λάγιο, Κουλελί Μπουργκάς (Ἀρκαδιούπολις), Διδυμότειχο καί Σουφλί. Στήν Ἀνατολική Θράκη ἰδρύθηκε τελωνεῖο στή Ραιδεστό.

Ε. Γεωργία.

Ἐνισχύθηκαν οἱ ἀγρότες, μέ τήν παροχή δωρεάν σπόρων, γεωργικῶν ἐργαλείων, ζώων καί τήν ἴδρυση γεωργικῶν συνεταιρισμῶν. Στήν Ἀδριανούπολη ἰδρύθηκε δένδροκομικός σταθμός, πού προμήθευε δωρεάν ὀπωροφόρα δένδρα. Ἡ Ἀδριανούπολη, Σαράντα Ἐκκλησίες καί Σηλύβρια, ἡ πατρίδα τοῦ Ἁγίου Νεκταρίου, ἀπέκτησαν φυτώρια ἀμπέλου. Στή Ραιδεστό, Ἀδριανούπολη, Κομοτηνή, καί Ἀλεξανδρούπολη ἰδρύθηκαν ἐμπορικά ἐπιμελητήρια. Στίς μεγάλες παράλιες πόλεις ἰδρύθηκαν λιμεναρχεῖα.

ΣΤ. Δημόσια Ἔργα.

Ἡ Διεύθυνση Δημοσίων Ἔργων συνέστησε 6 γραφεῖα νομομηχανικῶν στήν Ἀδριανούπολη, Ραιδεστό, 40 Ἐκκλησίες, Καλλίπολη, Ἀλεξανδρούπολη καί Κομοτηνή. Τό προσωπικό τῆς ὑπηρεσίας ἀνερχόταν σέ 100 περίπου ὑπαλλήλους. Ἡ μέν Ἀνατολική Θράκη περιλάμβανε 980 χλμ. ὁδῶν, ἐκ τῶν ὁποίων 380 ἡμιτελῆ, ἡ δέ Δυτ. Θράκη 180 χλμ. ἐκ τῶν ὁποίων 44 ἡμιτελῆ. Ἔγιναν μελέτες γιά νά συμπληρωθεῖ τό ὁδικό δίκτυο μέ 350 χλμ. Ἡ κατασκευή τῶν ὁδῶν γινόταν κυρίως ἀπό στρατευόμενους Ἕλληνες καί ἀπό τή Γαλλική Ἐταιρεία Ἐργοληψιῶν. Ἐπίσης ἐπισκευάσθηκαν σχολεῖα. Ἔγιναν μελέτες γιά ἀρδευτικά ἔργα καί διευθετήσεως τῶν ποταμῶν Ἐβρου, Τόντζου καί Ἄρδα, ὥστε νά ἀποτραπεῖ ἡ καταστροφή τῶν κτημά-

των ἀπό τίς πλημμύρες. Ἄς σημειωθεῖ, ὅτι καί μετὰ τὸν Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, οἱ γεωργοὶ τοῦ Ἐβρου ἀπέβλεπαν: «μιά στις δέκα», ὅπως χαρακτηριστικά μᾶς εἶπε γεωργός. Δηλαδή, ἡ ἐσοδεία μιᾶς χρονιάς, τὸν ἐκάλυπτε γιά ζημία δέκα ἐτῶν. Ἀποδειξη τοῦ εὐφορου ἐδάφους. Ἐπίσης, μελετήθηκε ἡ δυνατότητα πλοϊμότητος τῶν ποταμῶν αὐτῶν²⁷.

Συνοπτικά, ἡ εὐνομία καί ἡ ἀσφάλεια ἀποκαταστάθηκε καί δημιουργήθηκε πνεῦμα συναδελφώσεως μεταξὺ τῶν ἐθνότητων. Ἡ ἰταλική ἐφημερίδα "Giornale di Firenze" ἔγραψε ὅτι αὐτὴ τῆ συναδέλφωση δὲν μπόρεσαν νά ἐπιτύχουν ὅλες οἱ συνδιασκέψεις τοῦ κόσμου καί ὅτι μετὰ τὴν προσάρτηση τῆς Θράκης στήν Ἑλλάδα δὲν ὑπῆρχε πιά θρακικό ζήτημα²⁸.

III. Ἡ ἀμαχητὶ ἀπώλεια τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης.

Α. Ἀνακαχὴ Μουδανιῶν.

Μέ τὴ συμφορὰ στή Μικρὰ Ἀσία, Ἕλληνες, Ἀρμένιοι καί Κιρκάσιοι πρόσφυγες κατέφθασαν κυρίως στή Ραιδεστό, γυμνοί, πεινασμένοι, διψασμένοι. Μαζί τους ἀποβιβάσθηκε καί τὸ Γ΄ Σῶμα Στρατοῦ, ὄχι ἐν ἀπολύτῳ τάξει καί πειθαρχία. Οἱ πρόσφυγες στή Ραιδεστό ἐφθασαν τοὺς 80.000. Ὅμως, οἱ γηγενεῖς Θρακιῶτες ἀνησυχοῦσαν. Οἱ ἐπαγγελματίες Ἀδριανουπόλεως, Ορεστιάδος καί Προαστείων ἔστειλαν ὑπόμνημα στή Γεν. Διοίκηση τονίζοντας: «...Ἐχομεν ἀκράδαντον τὴν πεποιθήσιν ὅτι οἱ Τοῦρκοι εἶναι ὀπλισμένοι ἀπὸ κεφαλῆς μέχρις ὀνύχων καί ἐν δεδομένη στιγμή θά ἐπαναληφθῆ ὅ,τι ἐπικολούθησεν ἐν Δυτικῇ Μακεδονίᾳ κατὰ τὴν ὑποχώρησιν τῶν στρατευμάτων μας, ἐν Μ. Ἀσίᾳ δὲ προσφάτως εἰς ἐπιμεγαλυτέραν κλίμακα... Ἡ σκέψις αὕτη γιγαντοῦται ἐν τῇ ψυχῇ μας καί ἐκ τῆς ἀντιλήψεως ὅτι ἡ Βουλγαρία διατελεῖ μυστικῶς ἐν συνεννοήσει μετὰ τοῦ Κεμάλ, ἐνδέχεται δὲ οὐχὶ μόνον νά ἐμπνεύσῃ, ἀλλὰ καί νά ὑποδοθῆσῃ δι' ἀτάκτων τὴν πρα-

γματοποίησιν τῆς φρικαλέας αὐτῆς εἰκό-
νος ἐν τῇ Θράκῃ μας».

Ἡ ἑλληνικὴ ἀντιπροσωπεία, ὑπὸ τὸν ὑποστράτηγον Ἀλέξ. Μαζαράκη-Αἰνιᾶνα (1874-1943), μετέβη μὲ τὸ πολεμικὸ Σφεν-
δόνη στὴ Ραιδεστό καὶ ἀπὸ ἐκεῖ μὲ ἀγ-
γλικὸ πολεμικὸ στὰ Μουδανιά, γιὰ τὴ
σύναψη τῆς ἀνακωχῆς. Τὴν τρίτη ἡμέρα
(22-9-1922) κλήθηκε ἡ ἑλληνικὴ ἀντιπρο-
σωπεία στὴν ἀγγλικὴ ναυαρχίδα Σιδηροῦς
Δούξ, καὶ τῆς ἀνακοινώθηκε τὸ σχέδιο
τῶν ἀποφάσεων, ποὺ ἔπρεπε νὰ ἀποδε-
χθεῖ. Οἱ κύριες διατάξεις τοῦ ὀριζαν τὴν
ἀποχώρησι τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ Δυ-
τικῶς τοῦ Ἐβρου μέχρι τῶν Βουλγαρι-
κῶν συνόρων, περιλαμβανομένης στὴν ἐκ-
κενουμένη ζώνη τῆς Ἀδριανουπόλεως καὶ
τῆς περιοχῆς τοῦ Κάραγατς. Τὴ διοίκηση
τῶν ἐδαφῶν ποὺ ἐγκατέλειπαν οἱ Ἕλλη-
νες, θὰ τὴν ἀναλάμβαναν οἱ Σύμμαχοι,
ποὺ θὰ τὴν παρέδιδαν αὐθημερὸν στοὺς
Τούρκους. Ἀντὶ συζητήσεως περὶ ἀνακω-
χῆς ζητοῦσαν ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ Ἀντι-
προσωπεία νὰ ἀποδεχθεῖ ἀποφάσεις ποὺ
προδίδεσαν τοὺς ὅρους τῆς Συνθήκης Εἰ-
ρήνης.

Ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς Γαλλίας Στρα-
τηγὸς Σαρπὺ ζητοῦσε μὲ νευρικότητα καὶ
ἐκδισιατικῶς ἀπὸ τοὺς ἄλλους δύο συνα-
δέλφους του νὰ πιέσει τοὺς Ἕλληνες γιὰ
τὴν ἄμεση παραδοχὴ τῶν πάντων, ἐπι-
σεύοντάς τοὺς κινδύνους παρελκύσεως,
διότι δῆθεν οἱ Σύμμαχοι ἀνέλαβαν νὰ
πείσουν τὸν Κεμάλ νὰ μὴ διαπεραιωθεῖ
στὴν Ἀνατολικὴ Θράκη, ποὺ τὴν παρα-
χώρησαν ὀριστικὰ σὲ αὐτόν. Ὁ Ἴταλὸς
ἀντιπρόσωπος Στρατηγὸς Μομπέλλι ὑπο-
στήριξε τὶς ἀπόψεις ἡπιότερα καὶ μὲ πνεῦ-
μα συζητικότερο. Ὁ Ἄγγλος ἀντιπρόσω-
πος Στρατηγὸς Χάριγκτων, ποὺ ἦταν καὶ
ὁ πρόεδρος, συμφωνοῦσε μὲ τοὺς προη-
γουμένους δύο, ἀλλὰ ἐκφραζόταν μὲ εὐ-
γένεια καὶ συνιστοῦσε τὴ μελέτη τῶν προ-
τάσεων καὶ τὴν ὑποβολὴ τους στὴν Ἑλ-
ληνικὴ Κυβέρνηση (πρωθυπουργός, ψιλῶ
ὀνόματι, ὁ Σωτ. Κροκιδᾶς), ποὺ ἦταν δυ-

νατὸν νὰ τὶς ἀποδεχθεῖ.

Στὶς 15 Σεπτεμβρίου, ὁ Φρανκλίν
Μπουγινὸν σὲ συνάντησίν του μὲ τὸν Κε-
μάλ στὴ Σμύρνη ὑποσχέθηκε τὴν ἀποδοχὴ
τῶν τουρκικῶν ἀπαιτήσεων²⁹. Ἡ Ἰταλία
ἤδη ἀπὸ τὸν Μάρτιο τοῦ 1921 εἶχε συμ-
φωνήσει μὲ τὸν Κεμάλ νὰ τὸν ὑποστηρί-
ξει στὴν ἀνάκτηση τῆς Σμύρνης καὶ τῆς
Θράκης.

Τὴν ἐπομένῃ τῆς συγκλήσεως τῆς Δια-
σκέψεως τῶν Μουδανιῶν, ἡ Τουρκικὴ
Κυβέρνηση ἔστειλε διακοίνωση πρὸς τὶς
Τρεῖς Δυνάμεις ὅπου, μεταξὺ τῶν ἄλλων,
ἀνέφερε: «Ἡ κυβερνήσις μας ἔλαβεν ὑπὸ
σημείωσιν τὴν ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀντιρρήσεως
ἐπικύρωσιν τῶν ἐπὶ τῆς Ἀνατολικῆς Θρά-
κης Τουρκικῶν δικαιωμάτων καὶ ἐπὶ τῇ
εὐκαιρίᾳ ταύτῃ ὑποβάλλει τὰς εὐχαριστίας
της εἰς τὰς Κυβερνήσεις τῶν Συμμάχων».
Κατὰ τὸ στάδιο τῶν διαβουλεύσεων ἡ
Ἑλληνικὴ Ἀντιπροσωπεία στὶς 24-9 ἔλα-
βε τηλεγράφημα τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτε-
ρικῶν, ποὺ γνωστοποιοῦσε ὅτι: «παρὰ τὰ
Τουρκοβουλγαρικὰ σύνορα Ἀνατολικῆς
Θράκης ὑπάρχουν Τούρκοι καὶ Βούλγα-
ροι κομιτατζίδες ἔτοιμοι νὰ ἐπιπέσουν κατὰ
Ἑλλήνων κατοίκων Ἀνατολικῆς Θράκης,
ἅμα ἀποχωρήσει Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ». Ὁ
Ἀλέξ. Μαζαράκης-Αἰνιᾶν ἐπέσυρε τὴν
προσοχὴ τῶν Συμμάχων Στρατηγῶν σὸ
γεγονὸς αὐτὸ καὶ ὑπέβαλε παρατηρήσεις
στοὺς ὅρους τῆς Συνθήκης. Ὅταν στὴ
συνέχεια διαπίστωσε ὅτι καμιά παρατή-
ρηση δὲν ἐλήφθη ὑπ' ὄψιν δῆλωσε ἐγγρά-
φως ὅτι δὲν θεωρεῖ τὸν ἑαυτό του ἐξου-
σιοδοτημένο νὰ ὑπογράψει τὸ κείμενο τῆς
Συνθήκης. Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Κεμάλ ἐκδίαιζε
τὴν ἐξέλιξη τῶν γεγονότων. Στρατεύματά
του παραβίασαν τὴν οὐδέτερον ζώνη τῆς
χερσονήσου τῆς Νικομήδειας (πατρίδας τοῦ
ἁγίου Παντελεήμονα) στὴ Μικρασιαστικὴ
ἀκτὴ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, θαδίζον-
τας πρὸς τὸν Βόσπορο. Ὁ Ἕλληνας Ἀρ-
χιστράτηγος, ὁ μεσολογγίτης ἀντιστράτη-
γος Κ. Νίδερ (1865-1943) ζήτησε ἐπει-
γόντως νὰ παραβιάσει τὴν οὐδέτερον ζώνη

από την Ανατολική Θράκη και να βαδίσει προς Τσατάλτζα και Βόσπορο. Δυστυχώς η Κυβέρνηση απέκρουσε την αίτηση αυτή, για να μη δώσει άφορμή προς έκμετάλλευση της «άνυπακοής» αυτής εις βάρος της Ελλάδος.

Έτσι, υπό την πίεση του Κεμάλ και τον διαταγμό της Ελλάδος, οι Δυνάμεις αποφάσισαν στο Παρίσι την έκκένωση της Ανατολικής Θράκης και την αποδοχή των τουρκικών όρων, που το πληροφορήθηκε η ελληνική αντιπροσωπεία στις 27-9 με τηλεγράφημα του Υπουργείου Έξωτερικών³⁰.

Η προσπάθεια της Ελλάδος να διατηρήσει την Ανατολική Θράκη ήταν μάταιη³¹. Όπως προκύπτει από την μαρτυρία του μέλους της ελληνικής αντιπροσωπείας Π. Οικονόμου-Γκούρα, ό Σαρπύ, όταν ό Άλέξ. Μαζαράκης-Αϊνιάν άρνήθηκε να δεχθεί τό προετοιμασμένο με τους Τούρκους σχέδιο του πρωτοκόλλου άνακαωής, του έπτε με χαρακτηριστικά κυνικό ύφος: Έμποδίσαμε τους Τούρκους να σάς κυνηγήσουν στη Θράκη. Δέν λαμβάνετε καθόλου ύπ όψη τό γεγονός αυτό; Και συνεχίζει ό αυτόπτης μάρτυς: Δέν θυμάμαι την άπάντηση του Μαζαράκη. Όταν όμως έπιστρέψαμε στο «Αίγαίον» ό Μαζαράκης δακρύζοντας από άγανάκτηση έπτε: Και πώς ήξευρε ό κύριος αυτός ότι θα μάς κατεδίωκαν οι Τούρκοι εις την Θράκη και δέν θα τους κατεδίωκαμεν ήμεις εκεί; Με την ύπογραφή, τά μεσάνυχτα της 27ης προς 28ην.9 (11.10) 1922, του όλέθριου για τή Θράκη και τους Έλληνες πρωτοκόλλου των Μουδανιών ό ελληνικός στρατός διετάχθη να έκκενώσει την Ανατ. Θράκη εντός 15 ήμερών και να άποσυρθεί δυτικά του Έβρου. Συμμαχικές Δυνάμεις αναλάμβαναν να μεταδιβάσουν τις πολιτικές έξουσίες στις τουρκικές άρχές 30 μέρες μετά την έκκένωση της Θράκης από τους κατοίκους της. Τό πρωτόκολλο Άνακαωής δέν ύπογράφηκε από την Έλληνική Άντιπροσωπεία, ή

όποία κατέθεσε έγγραφη δήλωση πριν από την άναχώρησή της, αλλά μόνο από τις Δυνάμεις (Άγγλία, Γαλλία, Ιταλία) και την Τουρκία (Ισμέτ πασαΐ Ινονού). Κατά την έπιστροφή του ό Άλεξ. Μαζαράκης-Αϊνιάν, άφοϋ δέχθηκε την ευαρέσκεια της Κυβερνήσεως για τή διαχείριση της άποστολής του και την πρωτοβουλία του, έξέθεσε τά γεγονότα και δικαιολογήθηκε για την μη ύπογραφή της Συνθήκης, λέγοντας ότι τό έπραξε για να άφήσει έλευθερία ενεργείας στην Κυβέρνηση, στην περίπτωση, που θα θεωρούσε ότι ύπάρχει πιθανότητα συμμαχικής ύποστηρίξεως. Μετά από σύντομη συζήτηση, ή κυβέρνηση άποδέχθηκε την άνακαωή των Μουδανιών και την έγκατάλειψη άμέσως της Ανατολικής Θράκης. Έστειλε δέ τηλεγράφημα στον Έλληνα Άρμοστή στην Κωνσταντινούπολη να άνακοινώσει στους Συμμάχους, την άνεπιφύλακτη άποδοχή των όρων της Συμφωνίας.

B. Η έξοδος.

Τραγική ήταν ή έξοδος των Έλλήνων από την Ανατ. Θράκη. Γράφει ό ύποδιοικητής της Μακράς Γεφύρας (Ούζούν Κιοπρού) Άποστολίδης: «Η έξοδος παρίστα σπαραξικάρδιον θέαμα. Διά της πόλεως Μ. Γεφύρας, κεντρικής όδοϋ πολλών περιφερειών, επί ήμέρας και νύκτας πολλές διήρχοντο μυριάδες προσφύγων της Μ. Ασίας και Θράκης. Θρήνοι και όδυρμοι και άραι στυγεραι κατά των ύπαιτιών της τραγικής συμφοράς έπλήρουν τους αιθέρας. Κατά σατανικήν σύμπτωσιν βροχή ραγδαία και χάλαξα χονδρά έπληττον τους άτυχείς τούτους πληθυσμούς... Όσει μη ήρουν ταύτα ό προσφυγικός κόσμος έπέπρωτο να δοκιμάση και αίματηράς περιπετείας κατά την όδόν του μαρτυρίου του (και παραθέτει ή έκθεσις σειράς έγκληματικών πράξεων των Τούρκων κατά των άποχωρούντων προσφύγων)...». Τουρκικές συμμορίες με όδηγους και οργανωτές Τούρκους Άξιωματικούς εμφανίσθηκαν στην ύπαιθρο και έπετίθεντο κατά των άτυχών προσφύγων που προσ-

παθοῦσαν νὰ διασώσουν τὶς οἰκογένειές τους, ὅπως μαρτυρεῖ ὁ Κ. Γεραγᾶς στὶς Ἀναμνήσεις του. Ἀλλὰ καὶ ὁ ὑποδιοικητὴς Ἀρκαδιουπόλεως Λέφας ἔγραφε: «...ἔφευγον οἱ ἄνθρωποι σιδηροδρομικῶς, ἐπὶ ἀμαξῶν, πεζῆ, ὅπως ἕκαστος ἠδύνατο. Οἱ ἄστοι, πλούσιοι καὶ πτωχοί, μεγάλοι καὶ μικροί, παιδιά, ἠγωνίζοντο νὰ περισυλλέξωσιν ὅ,τι ἠδύνατο νὰ μεταφερθῆ, ὅπως εὐρωσιν ἀμάξας καὶ ἐπιβιβάζοντες γυναῖκας, τέκνα καὶ ὅσα ἐκ τῶν κινητῶν ἐπέτρεπον τὰ μεταγωγικὰ μέσα φύγωσι τὸ ταχύτερον. Ἐπιτραγικὴ ἦτο ἡ θέσις τῶν ἀγροτικῶν πληθυσμῶν, οἱ ὅποιοι σχηματίζοντες καραβάνια διέσχίζον τὴν περιφέρειαν μὲ διεύθυνσιν πρὸς τὸν Ἐβρον αἰροντες τὸν σταυρὸν τοῦ μαρτυρίου... Εἶδον γυναῖκα πεσοῦσαν ἐξ ἐξαντλήσεως ἀπὸ τὴν ὑπερπληρωμένην ἀμαξαν καὶ ἐκπνεύσασαν. Εἶδον πρόσφυγα ἐξ ἀτονίας μὴ συγκρατηθέντα ἐπὶ τῶν ποδῶν του καὶ πεσόντα ἄπνουν ἐκ τοῦ βαγονίου. Εἶδον δρέφη ἀποθανόντα ἐξ ἀσφυξίας εἰς τὰς ἀγκάλας δυστυχῶν χωρικῶν μητέρων... Εἰς τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμὸν ἐν ἀναμονῇ τῶν βαγονίων καὶ τῆς χορηγίας θέσεων, οἱ πρόσφυγες ἔμενον ἐκτεθειμένοι εἰς τὰς ἰδιοτροπίας τοῦ θρακικοῦ φθινοπώρου, μὲ τὸν ἄγριον ἄνεμον καὶ τὴν βροχὴν. Βῆξ, στόνοι καὶ κλαυθμοὶ ἠκούοντο διαρκῶς. Φωναὶ ὡς ἀπὸ τάφων ἐξήτουν ἐπίσπευσιν τῆς ἀναχωρήσεως, ἐνῶ χεῖρες ἰκέτιδες τῶν ἱερέων ἠλόγουν διὰ τελευταίαν φορὰν τὴν γενέτειραν γῆν καὶ τοὺς τάφους τῶν προγόνων. Οἱ ἀσθενεῖς κατέκειντο ὑπὸ βρεγμένα ἐφαπλώματα πυρέσσοντες. Ὁ ἐκ τῆς Διασυμμαχικῆς Ἐπιτροπῆς ἀντισυνταγματάρχης τῆς Γαλλικῆς Χωροφυλακῆς κ. Ἀλλάρ, οὐχὶ ἅπαξ βλέπων τὰ γινόμενα ἐκ τοῦ παραθύρου του ἐθεάθη δακρῦων καὶ λέγων: «Ἀπαίσιον θέαμα, δὲν ἀντέχω νὰ βλέπω τὰ θάσανα τῶν δυστυχῶν τούτων». Καὶ προσθέτει ὁ ἀψευδὴς αὐτὸς μάρτυς, ὅτι «ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἡ ἀμαξιτὴ ὁδὸς ἐξ Ἀρκαδιουπόλεως καὶ πολὺ πέραν αὐτῆς μέχρι Κάραγατσ, ἐκαλύπτετο διὰ συνεχοῦς σειρᾶς ἀραμ-

πᾶδων (σημ. βοϊδάμαξες, μὲ συμπαγεῖς τροχοῦς), ἐπὶ τῶν ὁποίων ἕκαστος κατὰ κανὸνα μετέφερεν ἀνὰ μίαν οἰκογένειαν μετὰ τῶν κινητῶν τῆς. Τὴν τραγικὴν σιωπὴν ἐτάρασεν ὁ ἰδιόρρυθμος ἤχος τῶν τριζόντων τροχῶν τῶν ὄχημάτων, μὲ πελιδνοῦς καὶ ἀφᾶνους ὀδηγοῦς, κινουμένους ἀδιακόπως πρὸς τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας. Ἄν ἐσταμάτα ἰδίως ἐκ βλάβης τῶν τροχῶν εἰς ἀραμπάς, ὅλη ἡ ὄπισθεν πένθιμος συνοδεία ἔπρεπε νὰ σταματήσῃ καὶ ὅλοι προσελάθουν νὰ ἐπιδιορθώσουν τὴν βλάβην. Ἐλαβον χώραν καὶ τοκετοὶ καθ' ὁδὸν καὶ θάνατοι μὲ ἀλλοποιημένας στιγμιαίως κηδεῖας. Εἰς τὴν συνοδείαν αὐτὴν ἐνεφανίσθη μίαν ἡμέραν καὶ ἡ ἐν Ἀδριανουπόλει Διασυμμαχικὴ Ἐπιτροπὴ πρὸς ἐξέτασιν τοῦ ζητήματος τῶν λαμβανομένων τουρκικῶν ἀραμπᾶδων μετὰ τῶν ζώων. Τόσον ὅμως βαθεῖαν ἐντύπωσιν προὔξεν ἡ δυστυχία ἐκεῖνη καὶ τόσον προσήκοντας πικροῦς λόγους ἤκουσεν ἀπὸ ἑνα ἀναξιοπαθοῦντα λαόν, ὥστε ἀπῆλθε, χωρὶς νὰ ἐξετάσῃ ἢ νὰ διατάξῃ τὰ ὅσα ἐμελέτα μέτρα πρὸς ἔλεγχον τῶν ὄχημάτων», ἐπιλέγει ὁ αὐτόπτης μάρτυς.

Στὶς 8 Νοεμβρίου 1922 παραδόθηκε ἡ Διοίκηση Ἀδριανουπόλεως στὴ Διασυμμαχικὴ Ἐπιτροπὴ. Ἡ ἑλληνικὴ ἀντιπροσωπεῖα ἀποχαιρέτησε τὸν Μητροπολίτη Πολύκαρπο. Ὅλοι ἐκλαιγαν σὰν μικρὰ παιδιά ἀναφέρει ὁ Κ. Γεραγᾶς. Σὲ φύλλο χαρτιοῦ, ποὺ κόλλησαν στὸν τοῖχο τοῦ γραφείου τῆς Διευθύνσεως Ἐσωτερικῶν, διάβαζε κανεῖς: «Ὁ προϊστάμενος τῆς υπηρεσίας αὐτῆς φεύγει μὲ τὴν συνειδήσιν ἡσυχον ὅτι ἐμόχθησεν αὐτὸς καὶ οἱ συνεργάται του ὑπὲρ τῆς εὐημερίας τοῦ Μουσουλμανικοῦ στοιχείου»³².

Οἱ πρόσφυγες τῆς Ἀνατ. Θράκης ἐγκατεστάθησαν σὲ συνοικισμοὺς ποὺ σχεδὸν ὅλοι θύμιζαν «τὴν πατρίδα», ὅπως: Νέα Ραιδεστός, Νέος Σκοπός, Νέοι Ἐπιβάτες, Νέα Καλλικράτεια, Νέα Μάλγαρα, Νέο Πλαγιάρι, Νέα Ὁρεστιάς... Οἱ νέοι συνοικισμοὶ κατὰ τὸ πλεῖστον δημιουργή-

θηκαν σὲ τοποθεσίες, πού θύμιζαν τὸν ἀπωλεσθέντα παράδεισό τους.

Ἡ Ἀνατολικὴ Θράκη, περιελθοῦσα στὴν Τουρκία, ἀπετέλεσε τοὺς νομοὺς Κωνσταντινουπόλεως, μὲ πρωτεύουσα τὴν Κωνσταντινούπολη (Istambul), –στὴν ὁποία ὑπήχθησαν καὶ οἱ Μικρασιατικὲς ὑποδιοικήσεις τοῦ Σκούταρι καὶ τῆς Χαρταλιμῆς– τῆς Ἀδριανουπόλεως (Edirne), τῶν Σαράντα Ἐκκλησιῶν (Kir Klareli) καὶ τῆς Ραιδεστοῦ (Tekir Dag). Ἡ διοίκηση τῆς Καλλιπόλεως ὑπήχθη στὸν νομὸ τῶν Δαρδανελλίων (Tsanak Kale). Τέλος, ἡ Ἀνατολικὴ Ρουμελία (Βόρειος Θράκη) ἀπετέλεσε τοὺς νομοὺς Φιλιππουπόλεως (Πλόβνιφ), Παλαιᾶς Ζαγοράς (Στάρα Ζαγόρα), Πύργου (Μπουργκάς), Χάσκοδου, Μουстанτλῆ καὶ Πασμακλῆ.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΣΟΪΛΕΝΤΑΚΗΣ

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

21. βλ. τὴ διαταγὴ ΓΕΣ: Ἐπιχειρήσεις εἰς Θράκην σελ. 179.
22. βλ. Καλ. Παπαθανάση-Μουσιοπούλου: Θράκη, Μορφές καὶ Γεγονότα σελ. 120.
23. βλ. Καλ. Παπαθανάση-Μουσιοπούλου: ἄνωτ. σελ. 122.
24. Ὁ μητροπολίτης Πολύκαρπος, κατὰ κόσμον Πέτρος Βαρδάνης, ἀπὸ τὰ Ἀλάτοστα τῆς Ἐρυθραίας (27-7-1862-1945), ὑπῆρξε ὁ τελευταῖος μητροπολίτης Ἀδριανουπόλεως. Προηγουμένως διετέλεσε Μέγας Ἀρχιμανδρίτης τῶν Πατριαρχείων, ἐπίσκοπος Λεύκης τὸ 1894, μητροπολίτης Ἐλασσῶνος καὶ Δομενίου τὸ 1900 καὶ ἀπὸ τὸ 1910 Ἀδριανουπόλεως ὡς Πολύκαρπος Β'. Ἀργότερα διετέλεσε μητροπολίτης Χίου (1931-1933). Ὡς ποιμέναρχης προέβαλε πάντοτε τὸν ἑαυτόν του γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ ποιμνίου του.
25. ΓΕΣ: Ἐπιχειρήσεις εἰς Θράκην σελ. 45 ἐπ.
26. βλ. Κ. Φανφάνη: Ἡ Ἱστορία τοῦ Παραρτήματος τοῦ Ἐθνικοῦ Τυπογραφείου Ἀδριανουπόλεως, Ἀρχεῖον Θράκης, τόμ. 39 (1976), σελ. 255-256.
27. Καλ. Παπαθανάση-Μουσιοπούλου: Θράκη, μορφές καὶ γεγονότα, 1991 σελ. 129.
28. βλ. Κυρ. Μαιώνη, στὴν Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους (Ἐκδοτικὴ Ἀθηνῶν) τόμ. ΙΕ' σελ. 95-96, Καλ. Παπαθανάση-Μουσιοπούλου: ἄνωτ. σελ. 126 ἐπ.
29. βλ. γιὰ τὴν ἀντίθετη πρὸς τὰ ἑλληνικὰ συμφέροντα δρᾶση τοῦ Φ. Μπουγιῶν (1870-1939) Σ. Μαρκεζίνη: Πολιτικὴ Ἱστορία τῆς Συγχρόνου Ἑλλάδος τομ. 1ος σελ. 145, 236 ἐπ.
30. βλ. ΓΕΣ: ἄνωτ., σελ. 127.
31. βλ. ἐκτενέστερα, ΓΕΣ: Ἐπιχειρήσεις εἰς Θράκην σελ. 117 ἐπ. καὶ ΓΕΣ: Ἐπίτομος Ἱστορία Ἐκστρατείας Μικρᾶς Ἀσίας σελ. 475 ἐπ.
32. βλ. Καλ. Παπαθανάση-Μουσιοπούλου, ἄνωτ. σελ. 147.

Στὴν 25η Μαρτίου

ΔΙΠΛΗ ΓΙΟΡΤΗ

*Χαρῆτ' ἀδέλφια τὴ μεγάλη μας γιορτῆ.
Εἶν' ἡ γιορτὴ τῆς πίστεως καὶ τῆς λευθεριάς,
καὶ προμνηᾶ τὸν ἔρχομό τοῦ Λυτρωτῆ
καὶ τῶν προγόνων διαλαλεῖ τὴν ἀρετῆ.*

*Αὐτὴ τὴ μέρα λάμπει ὁ ἥλιος πρὸ γλυκά,
Τὸ «χαῖρε» ψάλλουν τὰ οὐράνια πρὸς τὴ γῆ,
κι' ἀντιπαλοῦνε τὰ βουνὰ τὰ Ἑλληνικὰ
καὶ στὶς ψυχὲς ξυπνοῦν τὴν πίστι πού νικᾶ.*

Γ. ΒΕΡΙΤΗΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

ΠΑΡΑΙΣΘΗΣΙΟΓΟΝΟ ΤΟ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ;

Ἄγαπητές «Ἀκτίνες»,

Τὴν Κυριακὴ πρὸ τῶν Χριστουγέννων δημοσιεύθηκε σὲ ἡμερήσια Ἀθηναϊκὴ ἐφημερίδα κείμενο γνωστοῦ δημοσιογράφου μὲ τίτλο «Κανείς» (δανεισμένο προφανῶς ἀπὸ ποίημα τοῦ Νίκου Καρούζου), στὸ ὁποῖο διετύπωνε τὶς προσωπικὲς του ἀμφιβολίες, σχετικὲς μὲ τὴν θρησκευτικὴ πίστη, ἐπικαλούμενος τὸ γνωστὸ ἐπιχείρημα τῆς θεοδικίας καὶ τὸ ἀσυμβίβαστο, κατὰ τὴν ἀποψή του, τῆς παντοδυναμίας καὶ τῆς ἀγαθότητος τοῦ Θεοῦ. Οἱ διατυπούμενες σκέψεις του, γνωστὲς ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων, δὲν προσθέτουν τίποτε τὸ νέον, στὸν μεταφυσικὸν προβληματισμό. Μέχρις ἐδῶ δὲν ἔχει κανείς – ἂν καὶ διαφωνεῖ ριζικῶς – παρὰ νὰ σεβασθεῖ τὴν προσωπικὴ στάση μιᾶς ψυχῆς ἀπέναντι στὰ ὑπαρξιακὰ αὐτὰ προβλήματα.

Ὁ συντάκτης ὁμως αὐτοῦ τοῦ ἀρθριδίου, ἐκφράζοντας τὶς ἀμφιβολίες του, προχώρησε ἀκόμη περισσότερο καὶ μὲ τὸ γνωστὸ φιλοπαίγμον ὕφος του χαρακτήρισε τὸ θρησκευτικὸ συναίσθημα ὡς τὸ «πρῶτο καὶ κύριο παραισθησιογόνον».

Ἄλλὰ τὰ γνωστὰ παραισθησιογόνονα – γιὰ τὰ ὁποῖα τόσοσ θόρυβος γίνεται στοὺς καιροὺς μας – ἔχουν τὴν ιδιότητα νὰ ἀδρανοποιοῦν καὶ νὰ περιθωριοποιοῦν τοὺς χρήστες τους καὶ νὰ καταστρέφουν τὴν ζωὴ τους, ἐνῶ ἀντίθετα ἡ θρησκευτικὴ πίστη εἶναι πηγὴ δυνάμεως καὶ ἐλπίδας, συντελεστής καὶ δημιουργὸς πολιτισμοῦ. Ἄν οἱ ἅγιοι μὲ τὶς ὑψηλόπνοες πνευματικὲς ἀναβάσεις τους καὶ τὸ θαυμαστὸ κοινωνικὸ τους ἔργο, ἂν οἱ μεγάλοι δημιουργοὶ τῆς τέχνης μὲ τὶς γνήσιες θρησκευτικὲς τους ἐμπνεύσεις, ἂν τόσοι καὶ τόσοι σοφοὶ ἐρευνητές, πού διακηρῦσσουν τὴν

πίστη τους στὸν Θεόν, εἶναι ντοπαρισμένοι ἀπὸ τὸ «κύριο καὶ πρῶτο παραισθησιογόνον», τότε τὰ σημαντικώτερα ἐπιτεύγματα τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος εἶναι προϊόντα αὐτῆς τῆς ἐπιδράσεως.

Ὁ χαρακτηρισμὸς ὁμως αὐτὸς τοῦ θρησκευτικοῦ φαινομένου δὲν εἶναι καινοφανής· ἐπ' αὐτοῦ ἔχει πρωτοτυπήσει πρὸ ἑκατὸν πενήντα περίπου ἐτῶν ὁ Κάρλ Μάρξ διατυπώνοντας τὴν γνωστὴ φράση ὅτι «ἡ θρησκεία εἶναι τὸ ὄπιον τοῦ λαοῦ» καὶ ὡς ἐκ τούτου κατασταλτικὸς παράγων στὴν ἐπαναστατικὴ διάθεση τῶν λαϊκῶν μαζῶν. Ἐκτοτε παρὰ τὴν συστηματικὴ ἐπὶ δύο γενεὲς καὶ πλέον ἀθεϊστικὴ προπαγάνδα καὶ τὴν κρατικὴ τρομοκρατία στὶς χώρες τοῦ ὑπαρκτοῦ σοσιαλισμοῦ, οἱ πιστοὶ ἀντέδρασαν ἡρωικὰ καὶ ἡ θρησκευτικὴ πίστη παρέμεινε κατὰ θαυμαστὸν τρόπο ζωντανή. Μέσα ἀπὸ τὶς στερήσεις, τὴν ὀδύνη καὶ τὴν ἀπειλὴ τοῦ θανάτου – καταστάσεις οἱ ὁποῖες, σύμφωνα μὲ τὰ περιλαμβανόμενα στὸ ἐν λόγω δημοσίευμα, δηλώνουν τὴν ἀπουσία τοῦ Θεοῦ – οἱ νέοι αὐτοὶ μάρτυρες τῆς ἐποχῆς μας, ὅπως καὶ ἐκεῖνοι τῶν πρώτων χριστιανικῶν αἰώνων, ἐνοιωθῶν ζωντανὴ τὴν παρουσία τοῦ Θεοῦ καὶ ἀντέστησαν στοὺς διωγμοὺς καὶ τὴν πλύση ἐγκεφάλου τῶν σοβιετικῶν ψυχιατρειῶν, μὲ ἀποτέλεσμα τὸ καθεστῶς τῶν δικτῶν νὰ καταρρεύσει καὶ ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ νὰ ἐπιζήσει. Δὲν πιστεύω κανείς ἐχέφρων νὰ θεωρεῖ τέτοια ἡρωικὰ σύγχρονα παραδείγματα παράγωγα παραισθησιογόνων. Εἶναι ὁμως λυπηρὸ τέτοιοι ἐπιπόλοιοι χαρακτηρισμοὶ καὶ ἀτεκμηρίωτες ἀπόψεις νὰ βλέπουν τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος σὲ ὑποτιθέμενα σοβαρὰ δημοσιογραφικὰ ὄργανα.

Μὲ ἐκτίμηση

ΒΑΣΙΛ. Κ. ΣΤΑΘΑΚΗΣ

ΣΧΟΛΙΑ

ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ: ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

Ἡ ποιότητα τῶν προγραμμάτων τῶν τηλεοπτικῶν σταθμῶν στὸν τόπο μας, ἀλλὰ καὶ στὸν ἔξω κόσμο γενικώτερα, ἀποτελοῦν στὶς ἡμέρες μας ἓνα ἀπὸ τὰ σοβαρότερα προβλήματα, σχετικά μὲ τὴν πνευματικὴ ὑγεία τοῦ εὐρύτερου κοινοῦ καὶ ἰδιαίτερα τῶν νέων καὶ τῶν παιδιῶν καὶ γιὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἀπασχολεῖ ὄλο καὶ περισσότερο μιὰ σημαντικὴ μερίδα τῶν πνευματικῶν ἀνθρώπων τοῦ καιροῦ μας.

Ἐπιφορμὴ γιὰ τίς σκέψεις ποῦ ἀκολουθοῦν μᾶς δίνει, μεταξὺ τῶν ἄλλων, καὶ ἓνα καλοτυπωμένο καὶ φροντισμένο ἀπὸ τὴν Χριστιανικὴ Φοιτητικὴ Ἐνωσὴ συνολικὸ φυλλάδιο μὲ τίτλο: «*Τηλεόραση: Ποῦ μᾶς ὀδηγοῦν τὰ κανάλια*», στὸ ὁποῖο περιλαμβάνονται κρίσεις καὶ γνώμες ἐπὶ τοῦ θέματος διακεκριμένων ἀκαδημαϊκῶν δασκάλων καὶ δικαστικῶν λειτουργῶν, μελῶν καὶ φίλων τῆς Ἐνώσεώς μας.

Στὶς κρίσεις αὐτές, ὅπως καὶ πολλῶν ἄλλων, ποῦ δημοσιεύονται κατὰ καιροὺς στὸν ἡμερήσιο καὶ περιοδικὸ τύπο, ἐνῶ ἀναγνωρίζεται ἡ ἀξία τῆς τηλεοράσεως ὡς μέσου πληροφορήσεως, ψυχαγωγίας καὶ μορφώσεως, ἐπισημαίνεται ὅτι μὲ τὴν ἀνευθυνότητα, τὴν προχειρότητα καὶ τὴν πνευματικὴ ἔνδεια τῶν ὑπευθύνων τοῦ καταρτισμοῦ τῶν τηλεοπτικῶν προγραμμάτων τὸ μέσον αὐτὸ ἐκτρέπεται ἀπὸ τὴν ἀποστολὴ του καὶ μετατρέπεται σὲ ἄκρως ἐπικίνδυνο ἀντιμορφωτικὸν παράγοντα κυρίως γιὰ τοὺς ἀνηλίκους. Οἱ διαπιστώσεις αὐτές εἶναι πλέον κοινὸς τόπος καὶ

συχρὰ πυκνὰ ἐπαναλαμβάνονται εἰς ὅτα μὴ ἀκούοντων, εἴτε αὐτὰ ἀνήκουν στὰ ἀρμόδια ὄργανα τῆς πολιτείας, εἴτε στὰ πρόσωπα ἐκεῖνα ποῦ ἐλέγχουν τοὺς τηλεοπτικούς σταθμούς. Ἐξ αὐτῶν οἱ μὲν ἀρμόδιοι κρατικοὶ φορεῖς, εἴτε ἐξ ἀδιαφορίας καὶ ἄλλης φύσεως δεσμεύσεων εἴτε λόγω προσκολλήσεως σὲ νομικοὺς τύπους παραθεωροῦν τὴν οὐσία τοῦ πράγματος καὶ ἀδρανοῦν, οἱ δὲ ἰδιοκτῆτες τῶν σταθμῶν αὐτῶν ἐνδιαφέρονται ἀποκλειστικὰ γιὰ τὴν οἰκονομικὴ ἀπόδοση τῆς ἐπιχειρήσεως αὐτῆς.

Ἐνῶ ἡ ἴδρυση τῶν ἰδιωτικῶν σταθμῶν χαρετίσθηκε σὰν κατάκτηση, ἐν ὄνοματι τῶν δημοκρατικῶν ἀρχῶν, τοῦ δικαίωματος τῆς ἰσηγορίας καὶ τῆς πολυφωνίας, στὴν πράξη τὸ ἀποτέλεσμα ἦταν μία συγκλίνουσα μονότονη πολιτικὴ φλυαρία καὶ σκανδαλολογία καὶ ἓνας συναγωνισμὸς προβολῆς κάθε ρυπαρότητας, κενότητας καὶ κακογουστίας. Δὲν ἀρνεῖται κανεὶς βέβαια ὅτι ὑπάρχουν καὶ ἐκπομπές ἀξιόλογες καὶ μορφωτικὲς ἀλλὰ ἡ συχνότητα καὶ ἡ ὥρα προβολῆς τῶν τελευταίων δὲν ἀναιροῦν τὸν κανόνα τῆς πληθώρας τῆς χαμηλῆς καὶ ἐπιβλαβοῦς στάθμης τῶν περισσοτέρων.

Τὸ δύσκολο ἐρώτημα εἶναι μὲ ποῖον ἀποτελεσματικὸν τρόπο μπορεῖ νὰ ἀντιμετωπισθεῖ τὸ πρόβλημα καὶ νὰ ὑπάρξει οὐσιαστικὴ βελτίωση τῶν προγραμμάτων.

Ὅπως ὅποτε ἡ κριτικὴ ποῦ ἀσκεῖται ἐπὶ τοῦ προβλήματος αὐτοῦ ἀπὸ ἐπώνυμα πρόσωπα —ὅπως αὐτὰ ποῦ ἀναφέρονται στὸ φυλλάδιο τῆς Χ.Φ.Ε.— εἶναι θετικὴ καὶ σημαντικὴ συμβολὴ στὴν διαφώτιση

καί άφύπνιση τής κοινής γνώμης. Αυτό όμως είναι ένα πρώτο βήμα. Η μεγάλη πλειοψηφία παραμένει άνεργός είτε από μία φυσική αδράνεια, είτε από έλλειψη τρόπων πρακτικής έκδηλώσεως τής αντίδράσεώς της. Η έλλειψη αυτής τής έμφανούς αντίδράσεως τής μεγάλης μάζας, που άποτελεί και τo πλατύ φιλοθεάμον κοινό των τηλεοπτικών έκπομπών, έκλαμβάνεται από τους ύπευθύνους των σταθμών ότι τὰ προγράμματά των ίκανοποιούν τους τηλεθεατές έπιτυγχάνοντας έτσι ύψηλή άκροαματικότητα και έξασφαλίζοντας ύψηλά κέρδη.

Λοιπόν για να ύπάρξει των κακών παύλα, θα πρέπει πέραν από τις μεμονωμένες και όρθες έπάνωμες έπισημάνσεις του κακού, να όργανωθεί μία σταυροφορία άφύπνισης και αντίδράσεως του εύρύτερου κοινού, που να έκφράζεται με σημαντικούς αριθμούς διαμαρτυρομένων προσώπων, για να πεισθούν οι κύριοι αυτοί ότι τὰ προγράμματά των δέν έχουν πέραση και να αλλάξουν γραμμή. Διαφορετικά οι καλές πρωτοβουλίες, που προέρχονται μόνο από τον κόσμο τής διανοήσεως, εάν δέν συνδυασθούν με μία όργανωμένη λαϊκή κινητοποίηση θα μείνουν άτελέσφορες.

Καλά δείγματα προς την κατεύθυνση αυτήν είναι ή ίδρυση «Συλλόγου Προστασίας Τηλεθεατών» εκ μέρους «Όμάδας άγανακτημένων πολιτών», που ύπόσχεται μία πλέον συλλογική δράση, καθώς και ή πρωτοβουλία άκριτικής Μητροπόλεως, που με την συνεργασία των δημοτικών αρχών και την εύαισθητοποίηση χιλιάδων πολιτών τής περιοχής της, προέβη σε όμαδική διαμαρτυρία «για τo κατάντημα τής ελληνικής τηλεόρασεως» και διέτυψε την άπαίτηση «να μπει κάποιος φραγμός στην άσυδοσία των τηλεοπτικών προγραμμάτων». Εύχόμεθα τέτοιου είδους πρωτοβουλίες να πολλαπλασιασθούν και να καταβληθεί προσπάθεια συντονισμού των για να ύπάρξει θετικό άποτέλεσμα.

Το θέμα του Πανεπιστημιακού ασύλου άνακινήθηκε πάλι τον τελευταίο καιρό με άφορη τὰ γεγονότα στο κτίριο τής Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Άθηνών (τής όδου Σόλωνος) όπως άλλωστε, πρό μηνών, και στο Πολυτεχνείο (σχετικό σχόλιο στο τεύχος Ιανουαρίου των «Άκτίων»).

Είναι λοιπόν άνάγκη να διευκρινισθί τί είναι το «Πανεπιστημιακό άσυλο» και για ποιους λόγους καθιερώθηκε*.

Προφανώς δέν καθιερώθηκε για να γίνει άσυλο όποιωνδήποτε έκκληματιών ή ταραξιών που καταλαμβάνουν τις Άνωτατες Σχολές για λόγους, τις περισσότερες φορές, ιδεολογοπολιτικούς και όχι για λόγους σπουδών.

Το «Πανεπιστημιακό άσυλο» καθιερώθηκε για να προστατεύσει την εύρυθμη λειτουργία τής διδασκαλίας και την προστασία των Καθηγητών και των φοιτητών από έπεμβάσεις προσώπων ξένων προς τὰ Πανεπιστήμια που θα ήθελαν να έπιβάλουν, ένδεχομένως, δικά τους πρόσωπα, δικές τους ιδεολογίες και δικούς τους τρόπους διδασκαλίας διαφορετικούς από εκείνους που άποφασίζουν, νομίμως, ή Πρυτανεία και ο Σύλλογος των Καθηγητών.

Αυτό συνεπάγεται ότι στις περιπτώσεις που, φοιτητές ή συνήθως ξένοι προς τή φοιτητική ιδιότητα παράγοντες, προσπαθούν να παρεμποδίσουν την κανονική λειτουργία των Άνωτάτων ή Άνωτέρων Σχολών έχει δικαίωμα ή Πολιτεία να παρεμβί δια των καταλλήλων Όργάνων (Δημοσίας Τάξεως, Άστυνομίας κ.λ.π.) προς άποκατάσταση τής λειτουργίας των και την προστασία Καθηγητών και φοιτητών όπως και των κτιρίων με τον έξοπλισμόν των.

Αυτή λοιπόν την έννοια έχει το «Πανεπιστημιακό άσυλο».

* Έμπεριστατωμένο άρθρο περί του «Πανεπιστημιακού ασύλου» βλ. «Άκτινες», τόμος 1990, σελ. 137 επ.

Δυστυχῶς ὅμως, στὶς ἡμέρες μας, εἶναι συνηθισμένο φαινόμενο ἡ διαστροφή ἢ παραποίηση ἐννοιῶν γιὰ τὴν ἐπιτυχία ἀνόμων σκοπῶν καὶ συμφερόντων.

Γι' αὐτὸ ἡ προσοχή μας καὶ τὸ ἐνδιαφέρον μας πρέπει νὰ στραφῆ πρὸς ἄλλη κατεύθυνση. Νὰ μελετηθοῦν δηλαδὴ ἀπὸ τὰ ἀρμόδια πανεπιστημιακὰ ὄργανα ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν Πολιτεία οἱ τρόποι ἀναπτύξεως συγχρόνων μεθόδων διδασκαλίας, ὁ πλουτισμὸς τοῦ περιεχομένου τῆς μὲ τις σύγχρονες ἐξελίξεις τῶν διαφορῶν ἐπιστημονικῶν κλάδων, οἱ τρόποι ἐξετάσεων καὶ δοκιμασιῶν τῶν φοιτητῶν καὶ οἱ δυνατότητες ποὺ τοὺς παρέχονται γιὰ περαιτέρω σπουδὲς (μεταπτυχιακῆς, διδακτορικῆς κ.λ.π.) ὥστε νὰ μὴ καταφεύγουν γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτὸ στὰ πανεπιστήμια τοῦ ἐξωτερικοῦ σὲ βάρος καὶ τῆς ἐθνικῆς οικονομίας ἀλλὰ καὶ μὲ συνέπεια ἄλλους ἠθικούς κινδύνους.

Ο ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

Τὸν Ἰανουάριο τοῦ 1945 στὴν τραυματισμένη ἀπὸ τὸ Δεκεμβριανὸ κίνημα Ἀθήνα σὲ στιγμὲς ἀβεβαιότητας γιὰ τὸ μέλλον τοῦ τόπου, μία ὁμάδα χριστιανῶν ἐπιστημόνων μὲ τὴν καθοδηγητικὴ πνοὴ τοῦ δικηγόρου καὶ μέλους τῆς Χ.Ε.Ε. ἀειμνήστου Νικολάου Ψαρῶ συνέκεντροῦντο στὸ κτίριο τῆς ὁδοῦ Καρύτση 14, προκειμένου νὰ ἐγκύψουν στὴν Ἀγία Γραφή καὶ νὰ μελετήσουν συστηματικὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ.

Ἐκτοτε πέρασε μισὸς αἰώνας καὶ ὁ κύκλος αὐτὸς συνέχισε καὶ συνεχίζει τὴν

λειτουργία του μὲ τὴν ἐναλλακτικὴ διὰ τῶν ἐτῶν παρουσία πλήθους ἐπιστημόνων, καλλιεργώντας τὰ μέλη του διὰ τοῦ Θεοῦ λόγου στὴν ἐν Χριστῷ πνευματικὴ ζωὴ.

Στὸ δεύτερο αὐτὸ ἡμῖς τοῦ ταραγμένου εἰκοστοῦ αἰῶνα, σὲ ἓνα κλίμα μιᾶς εὐθραυστης καὶ ἀσταθοῦς εἰρήνης καὶ γενικῆς ἰδεολογικῆς συγχύσεως, ὅπου ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου ἀναζητεῖ μία στέρεη βάση γιὰ νὰ ἐπιβιώσει ἠθικά, τὰ μέλη τοῦ κύκλου αὐτοῦ –καὶ ὄλων τῶν ἄλλων ποὺ λειτουργοῦν στὸν τόπο μας ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἀρχῆς– εὗρηκαν ἐκεῖ τὸ ἀναζητούμενο πνευματικὸ στήριγμα.

Τὸ εὐεργετικὸ ἀποτέλεσμα τῆς πνευματικῆς αὐτῆς συναντήσεως δὲν περιορίζεται μόνον στὸ γεγονός ὅτι ὀρισμένες ψυχὲς βρῆκαν στὴν Ἀγία Γραφή τὴν βαθύτερη ἱκανοποίηση καὶ συνδέθηκαν μὲ τὴν Πηγὴ τῆς ζωῆς –πράγμα ποὺ πιστοποιεῖται καὶ ἀπὸ τὴν ἀντοχὴ στὸν χρόνο τῆς λειτουργίας τοῦ κύκλου– ἀλλὰ συνάμα ὅτι ἡ ἀναζήτησις αὐτὴ στὸν Θεῖο λόγον τῶν ἀπαντήσεων στὰ μεγάλα ὑπαρξιακὰ ἐρωτήματα καὶ στὰ σύγχρονα κοινωνικὰ προβλήματα δείχνει στὸ εὐρύτερο κοινὸ τὴν ὁδὸ γιὰ τὴν ὑπέρβαση τῶν ἀδιεξόδων καὶ ἀποτελεῖ τὴν μόνη ἐλπιδοφόρα προοπτικὴ γιὰ τὸ μέλλον. Ὑπὸ τὴν ἐννοια αὐτὴ οἱ κύκλοι αὐτοὶ μελέτης τῆς Ἀγίας Γραφῆς ἀποτελοῦν ὁδηγοὺς στὸν σύγχρονο ἄνθρωπο, ποὺ ἀναζητεῖ, μέσα στὴν χαώδη πολυφωνία, τὸν ὀρθὸ δρόμο.

Ο ΤΟΜΕΑΣ ΤΥΠΟΥ
ΤΗΣ Χ.Ε.Ε.

«ΑΚΤΙΝΕΣ». Μηνιαῖον περιοδικόν. Κυκλοφορεῖ τὴν 1ην ἐκάστου μηνός. Ἰδιοκτῆτης: «Χριστιανικὴ Ἐνωσις Ἀκτίνες», ὁδὸς Καρύτση 14, 105 61 Ἀθήναι, Τηλ. 3235-023. Ἐκδότης καὶ Διευθυντὴς Συντάξεως: Γεώργιος Δ. Ἰατρίδης, Παρθενῶνος 26, 117 42 Ἀθήναι. Προϊστάμενος Τυπογραφείου: Θεόδωρος Γ. Δούρος, Ἰπποκράτους 189, 114 72 Ἀθήναι. Τιμὴ τεύχους δρχ. 150. Ἐτησίᾳ συνδρομὴ, ἐσωτερικοῦ δρχ. 1500, ἐξωτερικοῦ 18 \$ U.S.A. Ἡ διευθύνσις ἐπιφυλάσσει εἰς ἑαυτὴν τὸ δικαίωμα νὰ μὴ δημοσιεύῃ ἢ νὰ συντέμνῃ κατὰ τὴν κρίσιν τῆς οἰονδήποτε χειρόγραφον. Χειρόγραφα δημοσιευόμενα ἢ μὴ, δὲν ἐπιστρέφονται. Ἀναγγελίαι ἐντύπων ἐν γένει καὶ βιβλιοκρισίαι δὲν δημοσιεύονται.

Τόπος ἐκδόσεως Ἀθήναι, Μάρτιος 1995

«ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΖΩΗ»

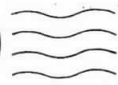
ΜΕΛΕΤΑΙ ΤΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΑΚΤΙΝΩΝ»

Κατάλογος τῶν βιβλίων πού υπάρχουν σήμερα
στά γραφεῖα τῶν «Ἀκτίνων»

ΑΠΟ ΤΑ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΕΦΗΒΟΥ Τόμος Α΄.....	1000
ΑΠΟ ΤΑ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΕΦΗΒΟΥ Τόμος Β΄.....	1000
ΑΠΟ ΤΑ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΚΟΡΙΤΣΙΟΥ Τόμος Α΄...1000	
ΑΠΟ ΤΑ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΚΟΡΙΤΣΙΟΥ Τόμος Β΄...1000	
ΑΠΟ ΤΑ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ.....	1000
ΜΙΚΡΑ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΑ ΜΥΣΤΙΚΑ (για ἀγόρια ἀπό 16 ἐτῶν καὶ ἄνω)....	1500
ΕΓΚΟΛΠΙΟΝ ΓΙΑ ΚΑΘΕ ΕΛΛΗΝΑ ΝΕΟ.....	100
ΑΠΟ ΤΗΝ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ - Η ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ.....	800
ΑΠΟ ΤΗΝ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ - Η ΑΡΜΟΝΙΑ.....	800
Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΚΑΙ Ο ΨΥΧΙΚΟΣ ΤΗΣ ΚΟΣΜΟΣ (Β΄ ἐκδοσις).....	300
ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΚΑΙ ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ.....	300
ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΚΑΙ Ο ΧΑΡΑΚΤΗΡ.....	300
Η ΨΥΧΙΚΗ ΥΓΙΕΙΝΗ ΤΟΥ ΜΑΘΗΤΟΥ.....	300
ΤΑ ΔΥΣΚΟΛΑ ΠΑΙΔΙΑ.....	300
ΟΙ ΦΟΒΟΙ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΚΑΙ ΑΙ ΑΠΟΤΥΧΙΑΙ ΤΟΥ.....	300

Οἱ συνδρομητὰ τῶν «Ἀκτίνων» πού ἐπιθυμοῦν νὰ προμηθευ-
θοῦν βιβλία ἀπὸ τὸν ὡς ἄνω κατάλογο παρακαλοῦνται νὰ τηλεφω-
νήσουν στὸ τηλέφωνο τῶν «Ἀκτίνων»: 32 35 023

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «Η ΔΑΜΑΣΚΟΣ»
Ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις «Ἡ Δαμασκός» κυκλοφόρησαν:

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Ι. ΓΚΙΑΛΛΑΣ
Γ. ΒΕΡΙΤΗΣ

Περιλαμβάνει τὴ βιογραφία
τοῦ ποιητοῦ καὶ μελετήματα γιὰ τὸ ἔργο του.

*

ΠΗΓΗΣ ΚΟΡΟΒΕΣΗ - ΠΟΡΦΥΡΗ
ΠΡΙΝ ΓΙΝΕΙΣ ΓΟΝΙΟΣ
ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΞΕΡΕΙΣ

*

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΙΩ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΕΛΟΥ
Πρωτοπρεσβυτέρου
Καθηγητοῦ Πανεπιστηρίου
ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ
Θεολογία - Ἱστορία - Παιδεία

*

ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΜΠΟΛΕΤΣΗ
ΡΑΨΩΔΙΑ
Β' ἔκδοση
συμπληρωμένη καὶ διορθωμένη ἀπὸ τὸν ποιητὴ.

*

ΑΡΧΙΜ. ΙΩΑΝΝΟΥ Γ. ΑΛΕΞΙΟΥ
ΤΟ
ΠΑΡΑΞΕΝΟ
ΤΗΛΕΦΩΝΗΜΑ
Σκηνές καὶ χρονογραφήματα.

Ἐκδόσεις «Ἡ Δαμασκός»
Καρύτση 14 - 105 61 ΑΘΗΝΑ - Τηλ. 32 21 283